

Załącznik do Planu Gospodarki
Odpadami dla Powiatu Augustowskiego
na lata 2008-2011

PROGRAM USUWANIA AZBESTU
I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH
AZBEST
DLA POWIATU AUGUSTOWSKIEGO
NA LATA 2008 – 2032

Opracowanie:

Instytut Zrównoważonego Rozwoju Sp. z o. o.

ul. Św. Rocha 5/202

15-879 Białystok

tel./fax 085 744 54 98

strodowisko@izr.pl

www.izr.pl

Białystok, czerwiec 2008 r.

SPIS TREŚCI

1	Wstęp	4
2	Cel i zadania Programu	7
3	Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest	8
4	Szkodliwość azbestu i postępowanie z odpadami zawierającymi azbest	12
4.1	Szkodliwość azbestu.....	12
4.2	Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest.....	14
5	Uwarunkowania realizacji Programu	17
6	Zadania samorządu powiatowego w zakresie postępowania z wyrobami zawierającymi azbest	19
7	Ilość i rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest na terenie Powiatu .	21
8	Harmonogram realizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu na lata 2008 – 2032	38
9	Koszty usuwania wyrobów azbestowych z terenu Powiatu Augustowskiego	40
10	Finansowanie usuwania wyrobów azbestowych.....	43
11	Wytyczne dotyczące przepisów BHP w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowych.....	52
	Załącznik nr 1 Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U.04.71.649) - wzór	56
	Załącznik nr 2a Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania (Dz.U.03.192.1876) - wzór	59
	Załącznik nr 2b Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone (Dz.U.03.192.1876) - wzór.....	61
	Załącznik nr 3 Wykaz firm uprawnionych do prowadzenia prac remontowo-budowlanych na terenie powiatu augustowskiego, podczas których mogą być wytwarzane odpady niebezpieczne zawierające azbest	63
	Załącznik nr 4 Wytyczne dla jednostek samorządu gminnego, właścicieli, zarządców nieruchomości i wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.....	66
	Załącznik nr 5 Wniosek o dofinansowanie odebrania i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest – (przykładowe wnioski)	70
	Załącznik nr 6 Karta przekazania odpadu - odpadów zawierających azbest	72
	Załącznik nr 7 Stan prawny	74
	Załącznik nr 8 Składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest.....	82

SPIS TABEL

Tab. 1 Zastosowanie wyrobów zawierających azbest	9
Tab. 2 Kierunki wykorzystywania azbestu.....	9
Tab. 3 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Augustów	21
Tab. 4 Podział wyrobów zawierających azbest w zależności od stopnia pilności utylizacji na terenie miasta Augustów [m ² /liczba obiektów]	22
Tab. 5 Podział wyrobów zawierającego azbest w zależności od charakteru użytkowania budynku na terenie miasta Augustów [m ² /liczba obiektów].....	22
Tab. 6 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Lipsk ...	23
Tab. 7 Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Lipsk	23
Tab. 8 Podział wyrobów zawierających azbest w zależności od stopnia pilności utylizacji na terenie gminy Lipsk [m ² /liczba obiektów]	24
Tab. 9 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Augustów	25
Tab. 10 Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Augustów	26
Tab. 11 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Bargłów Kościelny	27
Tab. 12 Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Bargłów Kościelny	27
Tab. 13 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Nowinka	28
Tab. 14 Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Nowinka.....	29
Tab. 15 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Płaska	30
Tab. 16 Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Płaska.....	31
Tab. 17 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Sztabin	32
Tab. 18 Zestawienie ilości płyt azbestowo-cementowych w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Sztabin [liczba budynków/pow. płyty m ²].....	33
Tab. 19 Wyroby zawierające azbest na obiektach w zarządzie Starostwa Powiatowego w Augustowie:.....	35
Tab. 20 Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych gminach na terenie powiatu augustowskiego	36
Tab. 21 Harmonogram realizacji programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Augustowskiego na lata 2008-2032.....	38

1 Wstęp

W dniu 14 maja 2002 r. Rada Ministrów przyjęła „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” (KPUA). Program ten powstał w wyniku:

- przyjęcia przez Sejm RP Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki, w której RM zobowiązano do opracowania programu zmierzającego do wycofywania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski,
- realizacji ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest oraz odpowiednich przepisów wykonawczych do tej ustawy,
- potrzeby oczyszczania kraju z azbestu oraz wyrobów zawierających ten surowiec.

Podstawowe cele KPUA to oczyszczenie terytorium kraju z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest, wyeliminowanie spowodowanych azbestem negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski, a także sukcesywna likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie w określonym czasie do spełnienia wymogów ochrony środowiska.

Azbest jest nazwą handlową 6 różnych minerałów z grupy serpentynów i amfiboli występujących w postaci włóknistych skupień. Pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Azbest jest materiałem praktycznie niezniszczalnym, nie ulega on bowiem ani degradacji biologicznej, ani termicznej, w związku z czym po wprowadzeniu do środowiska może on pozostawać tam przez setki lat.

Azbest jest znany od kilku tysięcy lat, a szerokie zastosowanie uzyskał w ostatnich stu latach. Służył on do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych, elewacyjnych oraz rur. W handlu stosowano powszechnie trzy rodzaje minerałów:

- krokidolit „azbest niebieski” – ma najkorzystniejsze właściwości mechaniczne, przez co był najchętniej wykorzystywany w przemyśle, należy do grupy amfiboli; jest najbardziej szkodliwy, rakotwórczy i mutagenny, najwcześniej wycofany z użytkowania – w latach 80-tych,
- amosyt – „azbest brązowy” – należący do grupy amfiboli, o szkodliwości pośredniej między krokidolitem i chryzotylem, ma włókna sztywniejsze i mniej giętkie w porównaniu z chryzotylem, nie spotykany w wyrobach produkcji polskiej, stosowany w wyrobach europy zachodniej, często w formie tynków i natrysków ogniochronnych,

- chryzotyl – „azbest biały” – przedstawiciel grupy serpentynu, najczęściej z azbestów stosowany w produkcji wyrobów azbestowo – cementowych oraz popularnych wyrobów tkanych i przędz termoizolacyjnych.

Trwałość płyt azbestowo - cementowych szacuje się na 30 lat, natomiast okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy. Korodujące wyroby zawierające azbest uwalniają pył azbestowy, który wnikając do organizmu wywołuje poważne choroby układu oddechowego.

W „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” z uwagi na brak w kraju szczegółowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, wszystkie wartości i większość danych ilościowych ujęto szacunkowo. Według nich, na terenie kraju znajduje się około 15 500 tys. ton wyrobów zawierających azbest, w tym 14 900 tys. ton płyt azbestowo-cementowych (1 351 500 tys. m²) oraz 600 tys. ton rur i innych wyrobów azbestowo-cementowych. Największe nagromadzenie wyrobów azbestowych występuje na terenie województwa mazowieckiego (ok. 3 mln ton), województwa lubelskiego (ok. 2 mln ton). Szacunek ilości dla województwa podlaskiego: ilość zabudowanych płyt azbestowo-cementowych wynosi 1 083 170 ton, tj. 98 470 tys. m² (4 miejsce w kraju); ilość stosowanych rur azbestowo-cementowych wynosi 20 100 ton (13 miejsce w kraju). Z analizy danych w układzie wojewódzkim wynika, że ilość wyrobów zawierających azbest zabudowanych w obiektach budowlanych na terenie województwa podlaskiego wynosi 1 103 270 ton (powyżej 7% w skali kraju) – 4 miejsce. Przewidywana ilość odpadów zawierających azbest powstających w województwie podlaskim w wyniku usuwania wyrobów z azbestem wyniesie:

- do 2012 roku - 386 144 Mg (316 638 m³)
- w latach 2013 – 2022 - 441 308 Mg (361 873 m³)
- w latach 2023 – 2032 - 275 818 Mg (226 171 m³)

Ze względu na zagrożenie, jakie stwarzają ww. wyroby, powinny one zostać usunięte ze wszystkich obiektów w kraju do końca 2032 roku. W Polsce azbest najczęściej wykorzystywano do produkcji: pokryć dachów (eternit falisty i płaski), płyt elewacyjnych i balkonowych, rur do wykonywania instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i centralnego ogrzewania, sprzęgieł i hamulców do wind, różnych typów izolacji cieplnej, bojlerów, kotłów, wymienników ciepła, przewodów centralnego ogrzewania, ognioodpornych kocy azbestowych.

Nazwa azbest nie określa konkretnego minerału, lecz dotyczy ogółu minerałów krzemianowych tworzących włókna. Przyjmuje się, że azbestami są włókniste odmiany minerałów występujące w przyrodzie w postaci wiązek włókien cechujących się

wytrzymałością na rozciąganie, elastycznością i odpornością na działanie czynników chemicznych i fizycznych. Ze względu na swoje zalety takie jak: odporność na wysokie temperatury, działanie mrozu, kwasów, substancji żrących, a także elastyczność stosowany był szeroko od ponad 100 lat w około 3 tys. wyrobów przemysłowych.

Azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. W związku z tym powstało wiele regulacji prawnych zakazujących stosowania i produkcji wyrobów zawierających ten minerał, a także nakazujących usunięcie wyrobów już istniejących, m.in. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z dnia 28 sierpnia 1997 r. z późn. zm.).

Wszyscy znani producenci płyt azbestowo-cementowych stosowanych przede wszystkim w budownictwie określali czas użytkowania swoich wyrobów na 30 lat. Wynikało to z kilkudziesięcioletnich doświadczeń w użytkowaniu płyt wytwarzanych powszechnie stosowaną, tzw. mokrą metodą produkcji (metodą Hatscheka), które wskazują, że prawidłowo położone i zamontowane płyty, pomalowane farbą akrylową oraz konserwowane - co 5 – 7 lat praktycznie mogą być użytkowane ponad 30 lat, dlatego terminem docelowym realizacji programu jest 31 grudnia 2032r. Przy założonym okresie usuwania do roku 2032 wiele z tych wyrobów przekroczy wszelkie normy i granice bezpiecznego użytkowania. Dlatego też istotne jest ustalenie kolejności usuwania wyrobów zawierających azbest (stopnia pilności usuwania).

Powiat augustowski od 2008 roku przystępuje do „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 14 maja 2002 r.

2 Cel i zadania Programu

Celem Programu jest:

- instruktaż z zakresu postępowania z wyrobami zawierającymi azbest dla osób fizycznych, prawnych, jednostek organizacyjnych, na których ciężą określone obowiązki z tytułu posiadania obiektów zawierających materiały azbestowe oraz z tytułu wytwarzania, w wyniku remontów odpadów zawierających azbest,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- pomoc mieszkańcom powiatu w realizacji kosztownej wymiany płyt cementowo – azbestowych zgodnie z przepisami prawa,
- identyfikacja dostępnych źródeł finansowania oraz zaprogramowanie wsparcia finansowego przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu.

Zadaniem Programu jest określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest. W Programie zawarte zostały:

- ilości wyrobów azbestowych oraz ich rozmieszczenie na terenie Powiatu,
- szacunkowe koszty usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest (płyt azbestowo – cementowych i rur azbestowo – cementowych),
- propozycje odnośnie udzielenia przez samorząd pomocy mieszkańcom w realizacji programu.

3 *Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest*

Azbest są to naturalnie występujące, włókniste minerały krzemianowe, powstałe na drodze procesów metamorficznych. Charakterystyczną cechą morfologiczną naturalnie występujących minerałów azbestowych jest równoległa budowa włókien. Wyróżnia się dwie grupy minerałów azbestowych:

- serpentynity – należą do nich: antygotyt, lizardyt i chryzotyl,
- amfibole – w skład tej grupy wchodzi bardzo dużo minerałów, a ich główne formy włókniste to: amozyt, krokidolit, azbest antofylitowy, termolitowy i aktynolitowi.

Azbest znalazł szerokie zastosowanie w przemyśle dzięki swoim właściwościom, tj.:

- niepalność - temperatura topnienia chryzotyłu wynosi 1500-1550°C, amfiboli 930-1150°C
- odporność na czynniki chemiczne (kwasy i zasady) – szczególnie w przypadku amfiboli
- wysoka wytrzymałość mechaniczna
- niskie przewodnictwo cieplne i elektryczne
- łatwość łączenia się z innymi materiałami (cement, tworzywa sztuczne)
- możliwość przędzenia włókien
- dobre właściwości sorpcyjne.

Klasyfikację wyrobów zawierających azbest przeprowadza się na podstawie trzech kryteriów: zawartość azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościowa wyrobu.

Wyroby zawierające azbest dzielimy na dwie klasy:

- **Klasa I** – wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m³ definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Są podatne na uszkodzenia mechaniczne, przez co uwalniają duże ilości włókien azbestowych do otoczenia. Głównie stosowane były w wyrobach tekstylnych w celach ochronnych oraz jako koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe, m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCV oraz materiały i wykładziny cierne.
- **Klasa II** – obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³ definiowane jako „twarde”. Zawierają poniżej 20% azbestu. Włókna są ze sobą mocno związane, więc w przypadku mechanicznego uszkodzenia emisja azbestu do otoczenia jest niewielka. Zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi stwarza obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Najczęściej w Polsce stosowanymi wyrobami z tej klasy są płyty azbestowo-cementowe faliste i płyty azbestowo-cementowe typ „karo” stosowane jako pokrycia dachowe oraz płyty płaskie wykorzystywane jako

elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym. W mniejszych ilościach produkowane i stosowane były rury azbestowo-cementowe służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypane.

Zastosowanie materiałów budowlanych zawierających azbest i kierunki wykorzystywania azbestu podano w tabelach poniżej.

Tab. 1 Zastosowanie wyrobów zawierających azbest

Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Zastosowanie
Płyty azbestowo – cementowe faliste	Pokrycia dachowe
Płyty azbestowo – cementowe płaskie	Ściany osłonowe, działowe, okładziny zewnętrzne, osłona ścian i przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych, chłodnie kominowe i wentylatorowe
Płyty azbestowo – cementowe płaskie typu „karo”	Pokrycia dachowe, okładziny zewnętrzne
Płyty azbestowo – cementowe autoklawizowane płaskie „acekol”, „kolorys”	Okładziny zewnętrzne, osłony kanałów wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, ściany działowe
Płyty azbestowo – cementowe konstrukcyjne ogniochronne	Osłony ogniochronne i przeciwpożarowe w budynkach i obiektach przemysłowych, izolacja urządzeń grzewczych
Rury azbestowo – cementowe (ciśnieniowe i bezciśnieniowe)	Przewody wodociągowe i kanalizacyjne, rynny spustowe zsypane na śmieci, przewody kominowe
Otuliny azbestowo – cementowe	Izolacja urządzeń ciepłowniczych
Kształtki budowlane azbestowo – cementowe	Przewody wentylacyjne, podokienniki, osłony rurociągów ciepłowniczych, osłony kanałów spalinowych i wentylacyjnych
Masy azbestowe natryskowe	Izolacja ogniochronna konstrukcji stalowych, przegród budowlanych, izolacja akustyczna obiektów użyteczności publicznej

Tab. 2 Kierunki wykorzystywania azbestu

Rodzaje wyrobów	Wyroby	Udział % azbestu w wyrobie	Zastosowanie	Zalety wyrobu
Wyroby azbestowo - cementowe	Płyty dekarские, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne	5-30 %	Pokrycie dachowe, elewacje, wodociągi i kanalizacje	Ogniotrwałość, odporność na korozję i gnienie, wytrzymałe mechanicznie, lekkie, trwałe, nie wymagają konserwacji
Wyroby izolacyjne	Wata, włóknina, sznury, tkanina termoizolacyjna,	75-100%	Izolacje kotłów parowych,	Odporne na wysoką temperaturę, trwałe

Rodzaje wyrobów	Wyroby	Udział % azbestu w wyrobie	Zastosowanie	Zalety wyrobu
	taśmy		silników, rurociągów, wymienników ciepła, zbiorników, ubrania i tkaniny termoizolacyjne	
Wyroby uszczelniające	Tektura, płyty azbestowo-kauczukowe, szczeliwa plecione	75-100%	Uszczelnienia narażone na wysoką temperaturę, wodę i parę, kwasy i zasady, oleje, gazy spalinowe	Odporność na wysokie temperatury, wytrzymałość na ściskanie, dobra elastyczność, odporność chemiczna
Wyroby cierne	Okładziny cierne, klocki hamulcowe	30 %	Elementy napędów	Chroni elementy przed przegrzaniem
Wyroby hydroizolacyjne	Lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe	20-40 %	Materiały stosowane w budownictwie	
Inne	Materiał filtracyjny w przemyśle piwowarskim i w farmacji, wypełniacz lakierów i izolacji przewodów grzewczych, produkcja masek przeciwigazowych		Stosowany w różnych przemysłach	

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. – w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2001, Nr 112, poz. 1206) odpady zawierające azbest klasyfikowane są jako odpady niebezpieczne o kodach:

- ⇒ 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
- ⇒ 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
- ⇒ 10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- ⇒ 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo - azbestowych,
- ⇒ 15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,

- ⇒ 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- ⇒ 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest,
- ⇒ 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- ⇒ 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Azbest jest wyrobem twardym, nieuszkodzony nie stwarza zagrożenia dla zdrowia ludzi związanego z emisją włókien do powietrza. Problem szkodliwości takich wyrobów zaczyna istnieć z chwilą pojawienia się jakichkolwiek ich uszkodzeń. Destrukcja płyt może być powierzchniowa jak również obejmować głębsze partie materiału z azbestem i być wynikiem oddziaływania czynników atmosferycznych oraz ingerencji człowieka. Na naruszenie i niszczenie struktury płyt (głównie powierzchniowej) duży wpływ mają warunki klimatyczne oraz zanieczyszczenia chemiczne powietrza atmosferycznego. W wyniku przemarzania płyt w okresie zimowym i silnego nagrzewania płyt w okresie letnim, połączonego z okresowymi szokami termicznymi spowodowanymi opadami deszczu dochodzi do erozji płyt, tworzenia się na powierzchni wżerów, odpryskiwania warstw materiału zawierającego azbest i w mniejszym stopniu pęknięcia płyt na całej grubości. Zjawisko to przyspieszane jest dodatkowo przez kwaśne deszcze występujące głównie na terenach przemysłowych. W wyniku oddziaływania tych czynników dochodzi do kruszenia materiału, osłabienia więzi włókien z matrycą i w efekcie końcowym do emisji włókien azbestu do powietrza. Płyty takie cechują się nierówną powierzchnią i łatwym odpajaniem kolejnych warstw materiału, nawet pod wpływem niezbyt silnych oddziaływań mechanicznych. Drugim rodzajem uszkodzeń płyt dachowych i elewacyjnych są ich pęknięcia, odłamania naroży, wykruszenia krawędzi, dziury. Uszkodzenia te powstają na skutek oddziaływania czynników mechanicznych spowodowanych uderzeniami twardymi przedmiotami lub odłamaniem. Również błędy w montażu płyt mogą być przyczyną powstawania uszkodzeń np. przybijanie ich gwoździami bez uprzedniego wywiercenia otworów w płycie, brak odstępów dylatacyjnych. Powoduje to destrukcję materiału z azbestem (pęknięcia). Powstawaniu uszkodzeń towarzyszy odrywanie elementów płyt, które zalegają wokół obiektów i stanowią poważne źródła emisji włókien azbestowych do otoczenia, co wynika z rozkruszania fragmentów płyt np. przez bawiące się nimi dzieci lub przejeżdżające pojazdy.

4 Szkodliwość azbestu i postępowanie z odpadami zawierającymi azbest

4.1 Szkodliwość azbestu

Azbest staje się zagrożeniem dla zdrowia, gdy dojdzie do korozji lub uszkodzenia wyrobów zawierających azbest (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.). Wówczas uwalniane są do powietrza włókna azbestu, które mogą zostać przeniesione przez układ oddechowy do płuc. Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Na typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien i ich stężenie oraz czas trwania narażenia. Istotne znaczenie dla wielkości poziomu zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu, jakie powstają np. podczas prac demontażowych, ma zasada obniżania emisji pylenia: przez nawilżanie wyrobu przed oraz w trakcie demontażu, zaniechanie w miarę możliwości obróbki i destrukcji mechanicznej demontowanego wyrobu, nie posługiwanie się narzędziami napędzanymi elektrycznie (np. piły, wiertarki), wyzwalającymi znaczną emisję, ale narzędziami ręcznymi - najlepiej wolnoobrotowymi o specjalnie wyprofilowanych ostrzach, zaopatrzonych w odsysanie pyłu i przeznaczonych dla obróbki wyrobów azbestowych. Podczas prac wymagana jest staranność i dokładność wszelkich czynności, wykonywanie ich według z góry przygotowanego planu. Oddychanie powietrzem skażonym włóknami azbestowymi prowadzi do szeregu chorób układu oddechowego: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc (najpowszechniejszy nowotwór złośliwy powodowany przez azbest), międzybłoniaka opłucnej i otrzewnej (nowotwory o wysokiej złośliwości). Zachorować mogą osoby, które miały kontakt z azbestem ze względu na rodzaj wykonywanej pracy oraz osoby narażone na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym stężeniu, jak też osoby narażone na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o dużym stężeniu włókien azbestowych. Nieznana jest minimalna ilość pyłu azbestowego, która wywołuje choroby. Wiadomo natomiast, że im więcej włókien azbestu wdychanych jest do układu oddechowego, tym większe jest ryzyko choroby. Choroby mogą wystąpić nawet po 30 latach od momentu kontaktu z pyłem azbestowym. Pierwsze objawy mogące sygnalizować chorobę to: ból w klatce piersiowej, silny kaszel, duszności.

Wszystkie rodzaje azbestu umieszczone są na liście czynników rakotwórczych stanowiącej załącznik 1 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 11.09.1996r. (Dz.U. Nr 121, poz. 571) w sprawie czynników rakotwórczych w środowisku pracy oraz nadzoru nad stanem zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki. Dla uniknięcia groźby chorób organizm nie powinien być ekspozowany na powietrze

znacznie zanieczyszczone tymi pyłami. Ekspozycja nieznaczna, przypadkowa wydaje się nieunikniona, tak z uwagi na rozpowszechnienie wyrobów azbestowych do niedawna będących w powszechnym użyciu, jak z powodu konsekwencji tego rozpowszechnienia – stałej obecności zmiennych na ogół niewielkich poziomów pyłów azbestu, występujących w powietrzu atmosferycznym w sposób naturalny. Zanieczyszczenia te w obszarach zindustrializowanych występują w nieco wyższych poziomach. Wyróżniamy trzy rodzaje narażenia na pyły azbestowe, a mianowicie ekspozycję:

- zawodową – związaną z pracą w kopalni oraz w zakładach produkujących i stosujących wyroby azbestowe; również praca w warsztatach samochodowych i praca przy usuwaniu wyrobów i materiałów zawierających azbest,
- parazawodową – dotyczy mieszkańców terenów sąsiadujących z kopalniami i zakładami przetwarzającymi azbest oraz rodzin pracowników tych zakładów,
- środowiskową – związaną z występowaniem azbestu w powietrzu atmosferycznym, wodzie pitnej i artykułach spożywczych.

Pomimo tego, że azbest był wykorzystywany od czasów starożytnych, to jego szkodliwy wpływ na organizm człowieka rozpoznano dopiero na początku XX w. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji w płucach, jak również od fizycznych i arodynamicznych cech włókien. Szczególne znaczenie ma w tym przypadku średnica włókien. Włókna cienkie o średnicy poniżej 3 μm przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, podczas gdy włókna grube o średnicy powyżej 5 μm , zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Skręcone włókna chryzolitów o dużej średnicy mają tendencję do zatrzymywania się wyżej, w porównaniu z igłowymi włóknami azbestów amfibolowych, z łatwością przenikających do obwodowych części płuc. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, tzn. takie, które mogą występować w trwałej postaci w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Są one dłuższe od 5 μm , mają grubość mniejszą od 3 μm , a stosunek długości włókna do jego grubości nie jest mniejszy niż 3:1. Ze względu na to, że włókna azbestu chryzotylowego są łatwiej zatrzymywane w górnych partiach układu oddechowego w porównaniu z włóknami azbestów amfibolowych oraz ze względu na fakt, że są także skuteczniej usuwane z płuc, narażenie na kontakt z azbestem amfibolowym niesie za sobą ryzyko zdrowotne. Krótkookresowe narażenie na działanie azbestu może prowadzić do zaburzeń oddechowych, bólów w klatce piersiowej oraz podrażnienia skóry i błon śluzowych. Z kolei chroniczna ekspozycja na włókna azbestowe może być przyczyną takich chorób układu oddechowego jak:

- pylica azbestowa (azbestoza) – rodzaj pylicy płuc spowodowanej wdychaniem włókien azbestowych, powodują uszkodzenia i zwłóknienia tkanki płucnej,
- zmiany opłucnowe – występują już przy niewielkim narażeniu na włókna azbestowe, powodują ograniczenie funkcjonowania płuc, zwiększają ryzyko zachorowania na raka oskrzeli i międzybłoniaka opłucnej,
- rak płuc – najczęściej pomodowanym przez azbest nowotworem dróg oddechowych jest rak oskrzeli.

Ekspozycja na azbest powoduje powstawanie międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej. Jest to postępująca choroba prowadząca do śmierci. Okres rozwoju może wynosić nawet 25 – 40 lat, a śmierć następuje po dwóch latach od wystąpienia objawów.

Dopuszczalne stężenie pyłu azbestu w powietrzu atmosferycznym w Polsce wynosi 1000 włókien/m³ powietrza w pomiarach 24-godzinnych. Przeprowadzone badania kontrolne środowiskowych stężeń włókien azbestu w aglomeracjach wielkomiejskich wykazały najwyższe ponadnormatywne stężenia przy węzłach komunikacyjnych zlokalizowanych w Warszawie, Katowicach, Łodzi. Na obszarze analizowanej Gminy nie prowadzono podobnych badań, dlatego brak danych dotyczących stężeń włókien azbestu na tym terenie. Nie ma w Polsce dokładnych danych dotyczących liczby osób w przeszłości narażonych zawodowo oraz w przeszłości i obecnie narażonych środowiskowo. Nadal istnieje skażenie środowiska pyłem azbestu pochodzącym z tzw. „dzikich” wysypisk odpadów – szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach. Nadal ma miejsce pylenie - w coraz większym stopniu – z uszkodzonych powierzchni płyt na dachach i elewacjach budynków.

Polska powinna zostać objęta stałym monitoringiem stanu zdrowia ludności narażonej na oddziaływanie azbestu, gdyż zagrożenie to stale zwiększa się na skutek nie usunięcia przyczyn zachorowalności.

Usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest przez przypadkowe i nieprofesjonalne firmy lub na własną rękę zwiększa zagrożenie pyłem azbestowym dla mieszkańców.

4.2 Postępowanie z odpadami zawierającymi azbest

Demontaż pokryć azbestowo - cementowych jest ściśle regulowany przepisami prawnymi. Według obowiązującego prawa prace polegające na usuwaniu lub naprawie wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy

przy usuwaniu i wymianie materiałów zawierających azbest. Wykonawcy prac powinni posiadać zezwolenie na prowadzenie działalności, w wyniku której powstają odpady niebezpieczne. Prace przy naprawie wyrobów zawierających azbest w obiektach i urządzeniach budowlanych lub prace mające na celu jego usunięcie z obiektu lub urządzenia budowlanego powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu organowi nadzoru budowlanego. Wykonawca prac, polegających na naprawie lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów i urządzeń budowlanych, zobowiązany jest do:

- izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie odpowiednich osłon,
- ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m przy stosowaniu osłon,
- umieszczenia tablic ostrzegawczych o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”,
- zastosowania odpowiednich środków technicznych celem zmniejszenia emisji włókien azbestu.

Prace związane z usuwaniem azbestu lub wyrobów zawierających azbest muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować uwalnianie azbestu lub co najmniej zminimalizować pylenie do dopuszczalnych wartości stężeń w powietrzu regulowanych przepisami szczególnymi. Zapewnienie powyższego wymaga:

- nawilżania wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywania w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie itp.), tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajania materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze.

Demontaż wyrobów zawierających azbest nierozzerwalnie związany jest z procesem powstawania odpadów. Obecnie jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie na odpowiednich składowiskach odpadów niebezpiecznych. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest należy do właściciela nieruchomości. Jednak poważną przeszkodą jest brak środków finansowych, co uniemożliwia większości właścicielom nieruchomości podejmowanie działań związanych z usuwaniem azbestu, który występuje m.in. w płytach eternitowych pokrywających dachy budynków. Jednym ze sposobów przyspieszenia przez mieszkańców procesu usuwania wyrobów zawierających azbest i jednocześnie zabezpieczenia środowiska przed zagrożeniem spowodowanym nieodpowiednim postępowaniem z odpadami zawierającymi azbest jest

pomoc w sfinansowaniu ze źródeł zewnętrznych np. kosztów usuwania, transportu i unieszkodliwiania powstałych przy tym odpadów.

5 Uwarunkowania realizacji Programu

Uwarunkowania prawne realizacji Programu z analizą przepisów zamieszczono w załączeniu do Programu. Najistotniejsze z nich to:

- ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. *o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. Nr 101, poz. 628, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach* (Dz. U. Nr 62, poz. 628),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62, poz. 627),
- ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - *Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw* (Dz. U. Nr 100, poz. 1085)
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - *Prawo budowlane (tekst ujednolicony)* (Dz. U. Nr 89, poz. 414, z późn. zm.).

Trwałość płyt azbestowo-cementowych określa się na około 30 lat, natomiast okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy. W tym czasie powstawać będzie znaczna ilość odpadów, które zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) sklasyfikowane zostały na liście odpadów niebezpiecznych.

Regulacje prawne dotyczące m.in. usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, począwszy od realizacji obowiązku dokonania przeglądu technicznego tych wyrobów do zdeponowania wytworzonych odpadów na składowisku, są zamieszczone w wielu aktach prawnych. Podstawowym jest ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, która zakazuje:

- wprowadzania na polski obszar celny azbestu oraz wyrobów zawierających azbest,
- produkcji wyrobów zawierających azbest,
- obrotu azbestem i wyrobami azbestowymi, z wyjątkiem azbestu i wyrobów azbestowych stosowanych do celów specjalnych (art. 1 ust. 3 ustawy).

Mimo kilku lat obowiązywania szczegółowych przepisów tylko w niewielkim stopniu zostały wykonane oceny stanu obiektów z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest.

Usuwanie, demontaż wyrobów zawierających azbest odbywać się będzie zgodnie z przepisami i wytycznymi podanymi w dalszej części Programu.

Transport odpadów niebezpiecznych odbywać się będzie zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi: Ustawą z dnia 28 października 2002 roku o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671) oraz Rozporządzeniem Ministra

Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986).

Z usuwaniem wyrobów zawierających azbest nierozzerwalnie związany jest proces powstawania odpadów. Jediną metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie. W Programie założono usunięcie wyrobów zawierających azbest do końca 2032 r.. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest odbywać się będzie zgodnie z ww. ustawą o odpadach.

Obecnie jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich deponowanie na składowiskach odpadów azbestowych. Zgodnie z *Planem gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego na lata 2007-2010*, na terenie województwa podlaskiego w latach 2008-2013 będzie wybudowane 5 ha składowisko odpadów azbestowych w m. Hieronimowo (gm. Michałowo), 2 ha składowisko odpadów azbestowych w m. Wyszonki Błonie (gm. Klukowo) oraz kwatery o pow. 1 ha na odpady azbestowe w m. Korytki Borowe w (gm. Jedwabne). Zatem odpady azbestowe winny być deponowane na najbliższym składowisku, tak, aby zminimalizować koszty transportu odpadów, a tym samym całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych.

Warunkiem skutecznej realizacji Programu będzie sukcesywne pozyskiwanie środków finansowych z funduszy krajowych i unijnych.

6 Zadania samorządu powiatowego w zakresie postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Interdyscyplinarność Programu powoduje konieczność koordynacji wszystkich jednostek i instytucji przedmiotowo odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji. Dlatego też zadania będą realizowane na trzech poziomach:

- Centralnym – Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki i w strukturze ministerstwa Główny Koordynator KPUA,
- Wojewódzkim – wojewoda, samorząd województwa,
- **Lokalnym – samorząd powiatowy, samorząd gminny.**

Według „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” do zadań szczebla powiatowego należy:

- sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań „Programu...” na terenie powiatu oraz ich przekazywanie samorządowi województwa,
- inspirowanie właściwej działalności w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z wojewodą, samorządem województwa oraz samorządem gminnym, w zakresie zadań wynikających z „Programu...”,
- współpraca z lokalnymi mediami, szczególnie dla pobudzenia odpowiednich inicjatyw społecznych i przedstawiania opinii oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi „Program...”,
- uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w powiatowych planach gospodarki odpadami,
- przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest (dane ilościowe i jakościowe) oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycje azbestu,
- ustalenie ośrodka dyspozycyjno-kontrolnego do nadzoru realizacji programu na terenie powiatu oraz dla podejmowania, lub koordynacji decyzji strategicznych i finansowych, w tym decyzji szczegółowych, w zakresie wykonawczym oraz kontaktów z zainteresowanymi osobami prawnymi i fizycznymi. Koordynacja działań gmin w powiecie,

- opracowanie danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu i każdej gminy, w tym opracowanie załączników mapowych,
- ustalanie rejonów spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestu z uwagi na koncentrację występowania uszkodzeń lub technologicznego zużycia wyrobów zawierających azbest,
- sukcesywne dokonywanie przeglądu technicznego obiektów na terenie gmin stosownie do Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71 poz. 241),
- wystąpienie do odpowiednich jednostek o przeprowadzenie monitoringu zagrożonych rejonów (obiektów) i ustalenia stopnia emisji pyłu i włókien azbestu.
- przedstawienie wyników monitoringu na mapie powiatu - podejmowanie w miarę potrzeby odpowiednich działań administracyjnych w stosunku do właścicieli lub zarządców obiektów szczególnie zagrożonych,
- opracowanie „Programu...” usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu, w okresie założonych 30-tu lat, lub krótszym (w zależności od lokalnych możliwości i uwarunkowań),
- inicjowanie związków gmin dla budowy składowisk odpadów zawierających azbest wraz z wykazaniem ekonomicznych korzyści. Poszukiwanie inwestorów i podejmowanie inicjatyw lokalizacyjnych,
- współpraca z przedsiębiorstwami zajmującymi się usuwaniem wyrobów zawierających azbest, prowadzenie lokalnej polityki społecznej w zakresie opłat za składowanie odpadów zawierających azbest, szczególnie w stosunku do uboższych właścicieli obiektów,
- opracowanie i wydawanie odpowiednich zaleceń i wytycznych dla gmin, administracji osiedli mieszkaniowych i obiektów komunalnych dotyczących sposobów bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

7 Ilość i rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest na terenie Powiatu

Powiat augustowski położony jest w północno – wschodniej części Polski w województwie podlaskim. Ogólna powierzchnia powiatu augustowskiego wynosi 1659 km², w tym miast: Augustowa i Lipska – 86 km² i obszarów wiejskich - 1573 km². Powiat augustowski zamieszkuje 58975 mieszkańców, z czego w miastach 32 698 osób, na terenach wiejskich - 26 277 osób. W skład powiatu wchodzi: miasto Augustów, miasto i gmina Lipsk oraz gminy: Augustów, Bargłów Kościelny, Nowinka, Płaska i Sztabin. Poszczególne gminy dzielą się na 176 sołectw.

Miasto Augustów

Charakterystyka Gminy – ludność 30 275 mieszkańców, dominujący typ zabudowy – jednorodzinna (90%).

Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie Augustowa została przeprowadzona w roku 2007. W poniższych tabelach przedstawiono dane ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Augustów. Na terenie miasta Augustów obiekty użyteczności publicznej nie są pokryte eternitem.

Tab. 3 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Augustów

Rodzaj wyrobów zawierających azbest	Jednostka miary	Ilość razem
Płyty azbestowo – cementowe płaskie	m ²	18960
Płyty azbestowo – cementowe faliste	m ²	52898
Rury azbestowo – cementowe	m	-
Inne wyroby zawierające azbest	-	-
Ogółem:	m²	71858

Źródło: dane miasta Augustów

Na terenie Augustowa z wyrobów zawierających azbest występują jedynie płyty azbestowo-cementowe, z czego 74% stanowią płyty azbestowo-cementowe faliste.

Tab. 4 Podział wyrobów zawierających azbest w zależności od stopnia pilności utylizacji na terenie miasta Augustów [m²/liczba obiektów]

Wyszczególnienie	Stopień pilności			Ogółem
	I	II	III	
Płyty azbestowo-cementowe faliste	8 114 / 58	8 326 / 51	2 520 / 20	18 960 / 129
Płyty azbestowo-cementowe płaskie	18 611 / 97	27 842 / 168	6 445 / 40	52 898 / 305
Ogółem	26 725 / 155	36 168 / 219	8 965 / 60	71 858 / 434

Źródło: dane miasta Augustów

Najwięcej, bo ponad 50% płyt azbestowo-cementowych (na 219 budynkach) posiada II stopień pilności, co oznacza, że wymagana jest ponowna ocena stanu płyt w czasie do 1 roku. Ponad 37% płyt (na 155 budynkach) posiada I stopień pilności, co oznacza że wymagają bezzwłocznej wymiany lub naprawy. Pozostałe 13% płyt (na 60 budynkach) posiada III stopień pilności, zatem wymaga ponownej oceny w okresie do 5 lat.

Tab. 5 Podział wyrobów zawierającego azbest w zależności od charakteru użytkowania budynku na terenie miasta Augustów [m²/liczba obiektów].

Wyszczególnienie	Rodzaj budynku		Ogółem
	Budynek mieszkalny	Budynek gospodarczy	
Płyty azbestowo-cementowe faliste	16 284 / 117	2 676 / 12	18 960 / 129
Płyty azbestowo-cementowe płaskie	33495 / 180	19 403 / 125	52 898 / 305
Ogółem	49 779 / 297	22 079 / 137	71 858 / 434

Źródło: dane miasta Augustów

Ponad 69% płyt azbestowych znajduje się na budynkach mieszkalnych (297 budynków). Pozostałe 31% płyt stanowi pokrycia dachowe budynków gospodarczych (137 budynków).

Gmina Lipsk

Charakterystyka Gminy – gmina miejsko-wiejska, ludność 5847 mieszkańców, dominujący typ zabudowy – zagrodowa (68%).

Tab. 6 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Lipsk

Rodzaj wyrobów zawierających azbest	Jednostka miary	Ilość razem
Płyty azbestowo – cementowe płaskie	m ²	6654
Płyty azbestowo – cementowe faliste	m ²	81400
Rury azbestowo – cementowe	m	-
Inne wyroby zawierające azbest	-	-
Ogółem:	m²	88 054

Źródło: dane gminy Lipsk

Na terenie gminy Lipsk z wyrobów zawierających azbest występują jedynie płyty azbestowo-cementowe, z czego 92% stanowią płyty azbestowo-cementowe faliste. Rozmieszczenie płyt azbestowych na terenie gminy przedstawia poniższa tabela.

Tab. 7 Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Lipsk

Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Nazwa wyrobu zawierającego azbest / liczba obiektów [m ² /l. sztuk]		Ilość / liczba obiektów
		Płyty azbestowo – cementowe		
		płaskie	faliste	
Bartniki	m ²	40 / 1	1874 / 10	1 914 / 11
Dolinaczany	m ²	480 / 4	2437 / 10	2 917 / 14
Dulkowszczyzna	m ²	-	1059 / 4	1 059 / 4
Jaczniki	m ²	847 / 5	4152 / 25	4 999 / 30
Jałowo	m ²	-	1271,31 / 5	1 271,31 / 5
Kol. Lipsk	m ²	-	1036 / 3	1 036 / 3
Kopczany	m ²	-	9715 / 27	9 715 / 27
Krasne	m ²	200 / 2	7517 / 37	7 717 / 39
Kurianka	m ²	456 / 3	2936 / 17	3 392,00
Lichosielce	m ²	-	200 / 1	200 / 1
Lipsk	m ²	362 / 3	4330 / 24	4 692 / 27
Lipszczany	m ²	602,4 / 3	450 / 2	1 052,4 / 5
Lubinowo	m ²	-	1002 / 3	1 002 / 3
Nowe Leśne Bohatery	m ²	410 / 1	3035 / 10	3 445 / 11
Nowy Lipsk	m ²	1340 / 4	4469 / 21	5 809 / 25
Nowy Rogożyn	m ²	120 / 1	1395 / 6	1 515 / 7
Podwołkuszne	m ²	-	335 / 2	335 / 2
Rakowicze	m ²	-	1689 / 10	1 689 / 10

Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Nazwa wyrobu zawierającego azbest / liczba obiektów [m ² / l. sztuk]		Ilość / liczba obiektów
		Płyty azbestowo – cementowe		
		płaskie	faliste	
Rogożynek	m ²	100 / 1	125 / 1	225 / 2
Rygałówka	m ²	90 / 1	2804 / 8	2 894 / 9
Siółko	m ²	175 / 2	7240 / 24	7 415 / 26
Siółko Lipsk Murowany	m ²	-	1105 / 4	1 105 / 4
Skieblewo	m ²	476 / 2	2790,36 / 14	3 266,36 / 16
Starożyńce	m ²	232 / 1	4564 18	4 796,00
Stary Rogożyn	m ²	-	8705,5 / 30	8 705,5 / 30
Wołkusz	m ²	320 / 2	3630 / 8	3 950 / 10
Wołkusz Sołojewszczyzna	m ²	-	520 / 2	520 / 2
Wyżarne	m ²	84 / 1	444 / 3	528 / 4
Żabickie	m ²	320 / 2	570 / 3	890 / 5
RAZEM	m²	6654,4 / 39	81400,17 / 332	88 054,57 / 371

Źródło: dane gminy Lipsk

Zgodnie z wyżej przedstawioną inwentaryzacją, na terenie gminy Lipsk znajduje się ponad 88 tys. m² płyt azbestowo-cementowych. Największą ilość płyt odnotowano w miejscowości Kopczany.

Tab. 8 Podział wyrobów zawierających azbest w zależności od stopnia pilności utylizacji na terenie gminy Lipsk [m²/liczba obiektów]

Wyszczególnienie	Stopień pilności			Ogółem
	I	II	III	
Płyty azbestowo-cementowe faliste	180 / 2	-	81 220 / 330	81 400 / 332
Płyty azbestowo-cementowe płaskie	-	-	6 654 / 39	6 654 / 39
Ogółem	180 / 2	-	87874,57 / 369	88 054 / 371

Źródło: dane gminy Lipsk

Prawie wszystkie płyty azbestowo-cementowe zostały zaklasyfikowane do III stopnia pilności, zatem wymagają ponownej oceny w okresie do 5 lat. Jedynie płyty na dwóch budynkach (0,2% wszystkich wyrobów azbestowych) wymagają natychmiastowej wymiany lub naprawy (I stopień pilności).

Na terenie gminy Lipsk zinwentaryzowano sześć budynków użyteczności publicznej zawierających azbest. Są to:

- budynek gospodarczy Urzędu - 99 m²
- Przedszkole Samorządowe w Lipsku – 333 m²
- Szkoła Podstawowa w Rygałówce – 73 m²
- Szkoła Podstawowa w Krasnem – 280 m²
- Szkoła Podstawowa w Bartnikach – 60 m²
- Budynek po byłej Szkole Podstawowej w Starych Leśnych Bohaterach – 420 m²

Łączna ilość azbestu w wyżej wymienionych budynkach wynosi 1265 m².

Gmina Augustów

Charakterystyka Gminy – gmina wiejska, ludność 7200 mieszkańców, dominujący typ zabudowy – zagrodowa (85,5%)

Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie gm. Augustów została przeprowadzona w 2005 r. Gmina Augustów nie przeprowadziła inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na obiektach użyteczności publicznej.

Tab. 9 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Augustów

Rodzaj wyrobów zawierających azbest	Jednostka miary	Ilość razem
Płyty azbestowo – cementowe płaskie	m ²	10 000
Płyty azbestowo – cementowe faliste	m ²	32 904
Rury azbestowo – cementowe	mb	105
Inne wyroby zawierające azbest	-	-
Ogółem:		42 904 m², 105 mb

Źródło: dane gminy Augustów

Na terenie gminy Augustów występuje 42 904 m² płyt azbestowo-cementowych oraz 105 m rurociągu azbestowo-cementowego, zlokalizowanego między miejscowością Grabowo a Grabowo Kolonia. Rurociąg nie jest eksploatowany od ok. 15 lat.

Rozmieszczenie płyt azbestowo-cementowych na terenie gminy Augustów przedstawia poniższa tabela.

Tab. 10 Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Augustów

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość razem
1	Biernatki	m ²	230
2	Chomontowo	m ²	2 285
3	Czarnucha	m ²	900
4	Gliniski	m ²	5 291
5	Grabowo K.	m ²	1 000
6	Jabłońskie	m ²	6 060
7	Janówka	m ²	3 343
8	Jeziorki	m ²	5 132
9	Netta I	m ²	2 166
10	Netta II	m ²	1 410
11	Pruska Mała	m ²	1 889
12	Pruska Wielka	m ²	3 097
13	Rutki Nowe	m ²	1 688
14	Topiłówka	m ²	1 480
15	Turówka	m ²	1 900
16	Żarnowo I	m ²	1 590
17	Żarnowo II	m ²	715
18	Rutki Stare	m ²	1 210
19	Białobrzegi	m ²	618
20	Bór	m ²	900
	Razem	m²	42 904

Źródło: dane gminy Augustów

Jak wynika z powyższego zestawienia, największą ilość płyt azbestowo-cementowych odnotowano w miejscowości Jabłońskie.

Gmina Bargłów Kościelny

Charakterystyka Gminy – ludność 5970 mieszkańców, dominujący typ zabudowy – zagrodowa (77%).

Inwentaryzację azbestu i wyrobów zawierających azbest przeprowadzono w 2004 roku, w drodze indywidualnego składania informacji. Na obiektach użyteczności publicznej na terenie gminy Bargłów Kościelny wyroby zawierające azbest nie występują.

Tab. 11 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Bargłów Kościelny

Rodzaj wyrobów zawierających azbest	Jednostka miary	Ilość razem
Płyty azbestowo – cementowe płaskie	m ²	182066,9
Płyty azbestowo – cementowe faliste	m ²	
Rury azbestowo – cementowe	m	-
Inne wyroby zawierające azbest	-	-
Ogółem:	m²	182066,9

Źródło: dane gminy Bargłów Kościelny

Na terenie gminy Bargłów Kościelny występują jedynie płyty azbestowo-cementowe w ilości 182 066,9 m². Gmina nie dysponuje danymi o rodzaju płyt (faliste/płaskie) oraz o stopniu pilności. Rozmieszczenie wyrobów azbestowych w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy ilustruje poniższa tabela.

Tab. 12 Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Bargłów Kościelny

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość
1	Bargłów Kościelny	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	4549
2	Bargłów Dworny	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	11758
3	Bargłówka	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	6027
4	Barszcze	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	1221
5	Brzozówka	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	6079
6	Bułowizna	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	8641
7	Dreństwo	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	16726
8	Górskie	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	868
9	Judziki	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	2005
10	Kamionka Nowa	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	2410
11	Kamionka Stara	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	5538
12	Komorniki	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	4068
13	Kroszewo	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	4147
14	Kroszówka	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	2431
15	Kukowo	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	9930
16	Łabętnik	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	5601
17	Nowiny Bargłowskie	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	1800
18	Pieńki	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	2566
19	Pomiany	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	14254
20	Popowo	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	5506
21	Pruska	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	2630
22	Reszki	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	5962

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość
23	Rumiejki	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	8695,9
24	Solistówka	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	13068
25	Tajenko	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	4795
26	Tajno Łanowe	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	1291
27	Tajno Podjeziorne	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	4382
28	Tajno Stare	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	9235
29	Wólka Karwowska	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	10097
30	Żrobki	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	5786
	Razem		m²	182066,9

Źródło: dane gminy Bargłów Kościelny

Najwięcej płyt azbestowo-cementowych występuje w miejscowości Dreństwo.

Gmina Nowinka

Charakterystyka Gminy – ludność 2860 mieszkańców, dominujący typ zabudowy – zagrodowa (89%).

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Nowinka została sporządzona w 2004 r. Ze względu na fakt, iż nie wszyscy mieszkańcy zgłosili posiadane wyroby azbestowe, obecnie sporządzana jest nowa inwentaryzacja. Na cele niniejszego Programu posłużono się inwentaryzacją przeprowadzoną w roku 2004. Na obiektach użyteczności publicznej nie ma wyrobów azbestowych. Brak danych o stopniu pilności usunięcia wyrobów azbestowych.

Tab. 13 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Nowinka

Rodzaj wyrobów zawierających azbest	Jednostka miary	Ilość razem
Płyty azbestowo – cementowe płaskie	m ²	115 117
Płyty azbestowo – cementowe faliste	m ²	
Rury azbestowo – cementowe	m	-
Inne wyroby zawierające azbest	-	-
Ogółem:	m²	115 117

Źródło: dane gminy Nowinka

W gminie Nowinka występują jedynie płyty azbestowo-cementowe. Brak danych o typie płyty (faliste/płaskie) oraz stopniu pilności. Zinwentaryzowano 115 117 m² płyt azbestowych. Poniżej przedstawiono rozmieszczenie wyrobów azbestowych na terenie gminy.

Tab. 14 Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Nowinka

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość budynków	Ilość
1	Ateny	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	6	600
2	Barszczowa Góra	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	17	2260
3	Bryzgiel	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	53	5799
4	Cisówek	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	16	2500
5	Danowskie	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	20	2485
6	Gatne I	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	30	7250
7	Gatne II	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	28	5370
8	Józefowo	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	30	5970
9	Juryzdyka	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	16	1620
10	Kopalnica	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	30	2584
11	Krusznik	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	54	7577
12	Monkinie	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	30	5520
13	Nowinka	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	61	7202
14	Olszanka	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	72	11737
15	Osińska Buda	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	13	1540
16	Pijawne Polskie	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	12	1642
17	Pijawne Ruskie	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	36	5728
18	Podkrólówek	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	13	2270
19	Podnowinka	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	44	4573
20	Sokolne	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	24	3570
21	Strękowizna	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	23	2660
22	Szczeberka	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	23	3040
23	Szczebra	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	60	11200
24	Szczepki	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	5	1550

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość budynków	Ilość
25	Tobołowo	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	14	1640
26	Walne	Płyty azbestowe-cementowe (eternit)	m ²	45	7230
	Razem		m²	775	115117

Źródło: dane gminy Nowinka

Zgodnie z przedstawionym zestawieniem, najwięcej wyrobów azbestowych zinwentaryzowano w miejscowości Olszanka. Nieco mniej płyt azbestowych odnotowano w m. Szczebra.

Gmina Płaska

Charakterystyka Gminy – ludność 2544 mieszkańców, dominujący typ zabudowy – b.d

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest została przeprowadzona w 2004 roku. Na obiektach użyteczności publicznej w gminie Płaska, azbest nie występuje. Brak danych o stopniu pilności usunięcia wyrobów azbestowych.

Tab. 15 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Płaska

Rodzaj wyrobów zawierających azbest	Jednostka miary	Ilość razem
Płyty azbestowo – cementowe płaskie	m ²	876
Płyty azbestowo – cementowe faliste	m ²	39 389
Rury azbestowo – cementowe	m	-
Inne wyroby zawierające azbest	-	-
Ogółem:	m²	40 265

Źródło: dane gminy Płaska

Na terenie gminy występują płyty azbestowo-cementowe faliste (98%) oraz płaskie (2%). Łącznie zinwentaryzowano 40 265 m² płyt. Rozmieszczenie płyt przedstawia poniższa tabela.

Tab. 16 Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Płaska

Lp.	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Jednostka miary	Ilość
1	Rudawka	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	3 787,2
		Płyty azbestowe-cementowe płaskie	m ²	132
2	Płaska	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	530
3	Serwy	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	1 665
4	Macharce	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	960
5	Podmacharce	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	846
6	Dalny Las	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	2 604
		Płyty azbestowe-cementowe płaskie	m ²	100
7	Rygot	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	2 314
8	Strzelcowizna	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	1 788
9	Mikaszówka	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	1 324
10	Gorzycza	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	796
		Płyty azbestowe-cementowe płaskie	m ²	80
11	Gruszki	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	7 132,5
12	Serski Las	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	1 155
13	Sucha Rzeczka	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	2 812
		Płyty azbestowe-cementowe płaskie	m ²	564
14	Rubcowo	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	1 430
15	Mołowiste	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	921,5
16	Muły	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	110
17	Jazy	Płyty azbestowe-cementowe faliste	m ²	150
Razem:			m²	40 265

Źródło: dane gminy Płaska

Gmina Sztabin

Charakterystyka Gminy – gmina wiejska, ludność 2030 mieszkańców, dominujący typ zabudowy – zagrodowa (100%)

W 2003 r. Komisja powołana przez Wójta Gminy Sztabin przeprowadziła szczegółową inwentaryzację obiektów pokrytych płytami azbestowo – cementowymi. Zgodnie z przeprowadzoną inwentaryzacją na terenie Gminy Sztabin w 2003 r. pokrytych było płytami azbestowo – cementowymi falistymi 6 budynków Ochotniczej Straży Pożarnej - łączna powierzchnia płyt 1250 m². Brak danych dotyczących stopnia pilności.

Tab. 17 Zestawienie ilościowe wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Sztabin

Rodzaj wyrobów zawierających azbest	Jednostka miary	Ilość razem
Płyty azbestowo – cementowe płaskie	m ²	80390
Płyty azbestowo – cementowe faliste	m ²	220500
Rury azbestowo – cementowe	m	4300
Inne wyroby zawierające azbest	-	-
Ogółem:	m²	300890 m², 4300 mb

Źródło: dane gminy Sztabin

Na terenie gminy Sztabin występują płyty azbestowo-cementowe oraz rury azbestowo-cementowe. W gminie występuje łącznie 300.890 m² płyt azbestowo-cementowych oraz 4300 m rur azbestowo-cementowych. Rurociąg azbestowy znajduje się w miejscowości Sztabin, natomiast rozmieszczenie płyt azbestowo-cementowych w poszczególnych miejscowościach przedstawiono poniżej.

Tab. 18 Zestawienie ilości płyt azbestowo-cementowych w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy Sztabin [liczba budynków/pow. płyty m²]

Lp.	Sołectwo	Budynki mieszkalne [szt./m ²]	Stodoły [szt./m ²]	Obory [szt./m ²]	Chlewnie [szt./m ²]	Budynki wielofunkcyjne [szt./m ²]	Garáže i inne budynki [szt./m ²]	Liczba obiektów ogółem [szt.]	Powierzchnia ogółem [m ²]
1.	Balinka	5/ 621	13/ 1733	6/ 722	10/ 1116	-	21/ 2204	55	6396
2.	Budziski	3/ 290	2/ 350	4/ 590	4/ 430	-	3/ 450	16	2110
3.	Cisów	4/ 362	8/ 1480	7/ 897	1/ 221	9/ 445	4/ 200	33	3605
4.	Czarniewo	8/ 911	10/ 1983	12/ 3150	15/ 3200	6/ 560	5/ 510	56	10314
5.	Czarny Las	9/ 1020	3/ 480	-	8/ 1210	6/ 220	-	26	2930
6.	Długie	17/ 1194	16/ 1684	21/ 2149	4/ 433	10/ 274	4/ 220	72	5954
7.	Ewy	2/ 196	1/140	2/ 320	2/ 280	-	1/ 40	8	976
8.	Fiedorowizna	4/ 530	7/ 1320	5/ 950	5/ 540	-	5/ 490	26	3830
9.	Huta	11/ 890	10/ 1500	16/ 2580	2/ 220	8/ 400	2/ 130	49	5720
10.	Hruskie	9/ 1186	10/ 1786	12/ 1783	-	2/ 320	10/ 582	43	5657
11.	Jagłowo	27/ 3774	22/ 4767	18/ 3315	20/ 1534	49/ 1357	10/ 927	146	15674
12.	Jaminy	14/ 1630	11/ 2570	3/ 480	18/ 3170	16/ 1370	1/ 40	63	9260
13.	Janówek	6/ 720	9/ 2110	3/ 780	13/ 2320	1/ 160	-	32	6090
14.	Jasionowo K	23/ 2443	25/ 4490	17/ 2895	25/ 3730	2/ 300	41/ 2260	133	16118
15.	Jasionowo D + Dębowo	3/ 397+ 2/ 288	4/ 804 + -	8/ 1681 + -	13/ 2261+ 2/ 252	5/ 113 + 6/ 873	2/ 211 + -	45	6880
16.	Jastrzębna II	19/ 1964	18/ 2965	39/ 6886	2/ 300	1/ 100	40/ 2671	119	14886
17.	Jastrzębna I	15/ 1788	24/ 5138	24/ 4619	-	-	34/ 3051	97	14596
18.	Jaziewo	42/ 4951	49/ 11460	29/ 7599	42/ 7679	64/ 3118	26/ 1910	252	36717
19.	Kamień	9/ 330	6/ 795	12/ 2120	6/ 1208	5/ 200	4/ 382	42	5035
20.	Karoliny	3/ 400	4/560	3/ 480	8/ 1400	1/ 80	1/ 80	20	3000
21.	Komaszówka	2/ 230	5/ 960	5/ 580	4/ 480	-	11/ 970	27	3220
22.	Krylatka	5/ 440	12/ 2390	12/ 2640	3/ 430	1/ 40	-	33	5940

Lp.	Sołectwo	Budynki mieszkalne [szt./m ²]	Stodoły [szt./m ²]	Obory [szt./m ²]	Chlewnie [szt./m ²]	Budynki wielofunkcyjne [szt./m ²]	Garaże i inne budynki [szt./m ²]	Liczba obiektów ogółem [szt.]	Powierzchnia ogółem [m ²]
23.	Kopiec	9/ 940	7/ 1330	2/ 290	13/ 1740	-	2/ 130	33	4430
24.	Kopytkowo	3/ 494	2/ 630	2/ 616	2/ 564	5/ 103	2/ 366	16	2773
25.	Krasnoborki	13/ 1300	18/ 3730	23/ 4702	16/ 3370	6/ 379	23/ 2175	99	15656
26.	Krasnybór	24/ 2389	25/ 3731	9/ 1318	23/ 2833	-	33/ 1923	114	12194
27.	Kunicha	3/ 330	3/ 420	2/ 500	4/ 670	2/ 320	1/ 120	15	2360
28.	Lebiedzín	18/ 1895	17/ 2800	11/1905	16/ 2153	-	24/ 1418	86	10171
29.	Lipowo	6/ 750	8/ 1970	-	9/ 2100	1/ 400	1/ 50	25	5270
30.	Mogilnice	25/ 3350	26/ 5090	11/ 2460	25/ 4210	19/ 830	2/ 300	108	16240
31.	Motułka	3/ 320	4/ 760	6/ 1490	4/ 490	2/ 90	3/ 220	22	3370
32.	Ostrowie	9/ 1098	3/ 500	10/ 1851	-	1/ 120	12/ 944	35	4513
33.	Podcisówek	4/ 410	2/ 190	4/ 810	-	1/ 20	1/ 60	12	1490
34.	Polkowo	11/ 1341	22/ 4961	12/ 2789	16/ 2227	40/ 1705	13/ 811	114	13834
35.	Sosnowo	3/ 360	2/ 372	4/ 1076	4/ 780	4/ 270	5/ 270	22	3128
36.	Sztabin	12/ 1114	7/ 1110	3/ 590	12/ 1290	19/ 1531	9/ 362	62	5997
37.	Ściokła	4/ 478	8/ 1676	3/ 766	6/ 1096	-	14/ 1591	35	5607
38.	Wolne	7/ 690	10/ 1690	11/ 1570	3/ 380	-	4/ 290	35	4620
39.	Wrotki	10/ 920	5/ 1035	4/ 1140	3/ 660	2/ 270	4/ 304	28	4329
	Ogółem:	406/ 44734	438/ 83460	375/ 71089	363/ 56977	294/ 15968	378/ 28662	2254	300890

Źródło: dane gminy Sztabin

Ponadto, na terenie powiatu augustowskiego znajdują się wyroby zawierające azbest na obiektach powiatowych. Wykaz ww. wyrobów przedstawiono poniżej.

Tab. 19 Wyroby zawierające azbest na obiektach w zarządzie Starostwa Powiatowego w Augustowie:

L.p.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest	Miejsce występowania	Ilość wyrobów zawierających azbest		Uwagi
			m ²	Mg	
1.	Płyty faliste azbestowo-cementowe	Augustowskie Centrum Edukacyjne, al. Kard. Wyszyńskiego 3, 16-300 Augustów	170	1,87	30-letni dach na budynku dydaktycznym, bardzo zły stan
2.	Płyty faliste azbestowo-cementowe	Szpital, ul. Szpitalna 12, 16-300 Augustów 1. Budynek administracyjny 2. Magazyn 3. Wiata	320 330 234	3,52 3,63 2,574	Zły stan techniczny
3.	Płyty faliste azbestowo-cementowe	Zespół Szkół Technicznych im. Gen. I. Prądzyńskiego, ul. Tytoniowa 6, 16-300 Augustów 1. Schronisko młodzieżowe w Wojciechu (stodoła)	160	1,76	Zły stan techniczny
4.	Płótno azbestowe	Zespół Szkół Ogólnokształcących, ul. Śródmieście 31	395	1,00	Wymaga usunięcia ze względu na wymianę izolacji
Razem			1609	14,354	

Źródło: dane ze Starostwa Powiatowego w Augustowie

Zatem na obiektach powiatowych znajduje się 1214 m² płyt falistych azbestowo-cementowych oraz 395 m² płótna azbestowego, co stanowi łącznie 14,354 Mg odpadów azbestowych. Płyty azbestowe na obiektach powiatowych są w stanie bardzo złym, zatem wymagają jak najszybszego usunięcia. Również płótno azbestowe z Zespołu Szkół Ogólnokształcących wymaga pilnego usunięcia ze względu na potrzebę wymiany izolacji.

Reasumując, na terenie powiatu augustowskiego znajdują się następujące ilości wyrobów azbestowych:

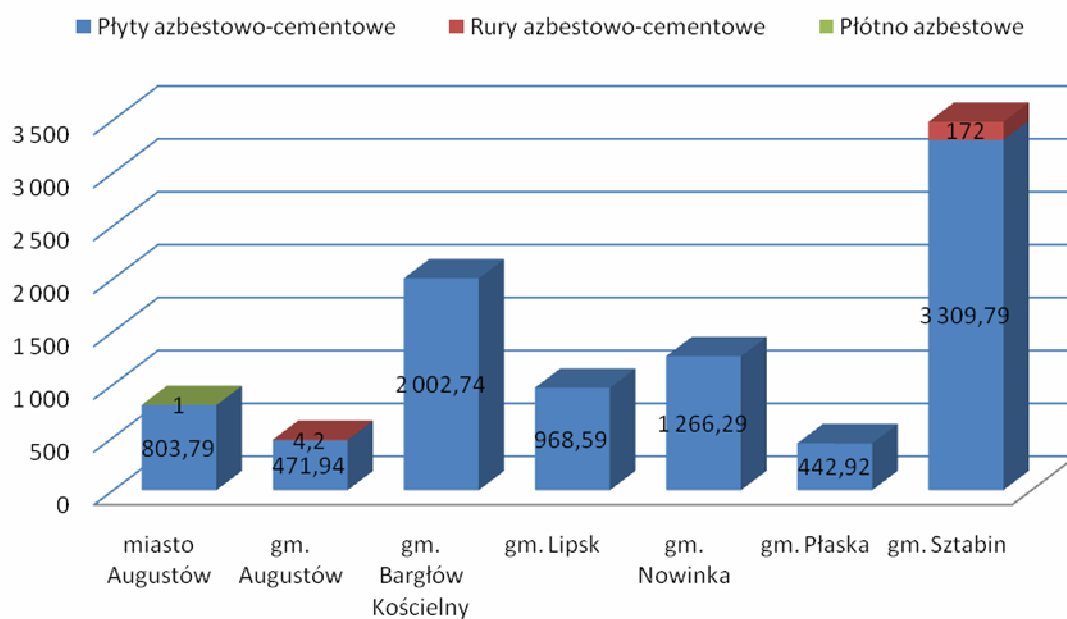
Tab. 20 Zestawienie ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych gminach na terenie powiatu augustowskiego

Gmina	Pyty azbestowo-cementowe [m ²]	Rury azbestowo-cementowe [mb]	Płótno azbestowe [m ²]
miasto Augustów	73 072,00	-	395,00
➤ w tym w zarządzie powiatu	1 214,00	-	395,00
gm. Augustów	42 904,00	105,00	-
gm. Bargłów Kościelny	182 066,90	-	-
gm. Lipsk	88 054,00	-	-
gm. Nowinka	115 117,00	-	-
gm. Płaska	40 265,00	-	-
gm. Sztabin	300 890,00	4 300,00	-
Ogółem	842 368,90	4 405,00	395,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin i starostwa powiatowego

Zgodnie z przedstawionymi danymi z inwentaryzacji wyrobów azbestowych, na terenie powiatu augustowskiego znajduje się 842 368,90 m² płyt azbestowo-cementowych, 4 405 mb rur azbestowo-cementowych oraz 395 m² płótna azbestowego, co daje łączną ilość **9443,26 Mg wyrobów zawierających azbest**. Przy założeniu, że 1 tona składowanych odpadów azbestowych zajmuje objętość 0,82 m³, należy stwierdzić, że do składowania odpadów azbestowych z powiatu augustowskiego potrzeba pojemności **7.743,47 m³**.

Łączna ilość wyrobów azbestowych na terenie powiatu augustowskiego [Mg]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin i starostwa powiatowego

8 Harmonogram realizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu na lata 2008 – 2032

W niniejszym rozdziale przedstawiono konieczne do realizacji zadania związane z likwidacją odpadów zawierających azbest na terenie Powiatu Augustowskiego oraz zaproponowano okresy ich wykonania. Równocześnie określono rolę samorządów gminnych i samorządu powiatowego przy realizacji poszczególnych zadań.

Tab. 21 Harmonogram realizacji programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Augustowskiego na lata 2008-2032

Lp.	Zadania	Jednostka odpowiedzialna	Termin realizacji
1.	Opracowanie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Augustowskiego”	Starostwo	2008 r.
2.	Działania informacyjno – edukacyjne skierowane do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest, poprzez publikację informacji w lokalnej prasie, na stronie internetowej starostwa, ogłoszenia w starostwie na tablicach ogłoszeń, ulotki informacyjne o szkodliwości azbestu i o obowiązkach związanych z koniecznością jego usuwania.	Starostwo, Urzędy Gmin Powiatu Augustowskiego, Stowarzyszenia, organizacje pozarządowe	2008 – 2032 r.
3.	Organizacja spotkań z mieszkańcami, którzy zgłosili posiadanie wyrobów zawierających azbest, informacja na temat zarejestrowanych firm zajmujących się zdejmowaniem wyrobów azbestowych	Starostwo, Urzędy Gmin Powiatu Augustowskiego, Stowarzyszenia, organizacje pozarządowe	2008-2010 r.
4.	Szczegółowa inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest wraz z przygotowaniem bazy danych o wyrobach zawierających azbest na terenie poszczególnych gmin powiatu augustowskiego	Urzędy Gmin Powiatu Augustowskiego	

5.	Przygotowanie powiatowej bazy danych o wyrobach zawierających azbest	Starostwo we współpracy z Urzędami Gmin	2009-2015 r.
6.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest oraz o ilości i miejscu likwidowania odpadów zawierających azbest	Starostwo, Urzędy Gmin Powiatu Augustowskiego	2010 – 2032 r.
7.	Usunięcie wyrobów azbestowych z obiektów użyteczności publicznej (głównie płyty azbestowo-cementowe) będących we władaniu Starostwa Powiatowego	Starostwo	2008-2015 r.
8.	Usunięcie pozostałych wyrobów zawierających azbest	Właściciele obiektów	2008-2032 r. (w zależności od stopnia pilności)
9.	Monitoring i ocena realizacji programu w ramach Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami	Starostwo	2008-2032 r.

9 Koszty usuwania wyrobów azbestowych z terenu Powiatu Augustowskiego

Koszt usunięcia i unieszkodliwienia potencjalnych odpadów azbestowych z obszaru Powiatu Augustowskiego określono wg założeń przyjętych do obliczeń w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” (KPUA) przyjętego przez RM 14.05.2002 r. i przy uwzględnieniu średnich cen rynkowych w regionie. Ponadto do obliczeń przyjęto dane wg KPUA, tj.: średnia masa 1 m² płyty azbestowo-cementowej 11 kg, średnia objętość 1 tony składowanych odpadów azbestowych 0,82 m³.

W celu ustalenia kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest uzyskano informację od firm posiadających zezwolenia na odbiór i transport tego typu odpadów w regionie. Pod uwagę wzięta została cena demontażu wyrobów zawierających azbest oraz cena odbioru odpadów przez specjalistyczną firmę, na którą składają się koszty transportu i unieszkodliwienia odpadów na składowisku azbestowym.

Płyty azbestowo – cementowe:

- średni koszt demontażu wynosi: 14 zł/m²
- średni koszt transportu i unieszkodliwienia wynosi: 5 zł/m²
- średni koszt unieszkodliwiania wynosi: 16 zł/m²
- średni koszt łącznie (demontażu i odbioru: transportu i unieszkodliwiania): **35 zł/m²**

Rury azbestowo – cementowe łącznie koszt: **5 zł/kg.**

Płótno azbestowe łącznie koszt: **3,50 zł/kg.**

W KPUA założono, że do 2032 r. w województwie podlaskim niezbędnych będzie 5 składowisk odpadów azbestowych:

- 2 o powierzchni 2 ha w latach 2003 – 2012
- 1 o powierzchni 5 ha w latach 2013 – 2022
- 2 o powierzchni 2 ha w latach 2023 – 2032

Zgodnie z *Planem gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego na lata 2007-2010*, na lata 2008-2013 zaplanowano budowę 3 tego typu obiektów: 5 ha składowiska odpadów azbestowych w m. Hieronimowo (gm. Michałowo), budowę 2 ha składowiska odpadów azbestowych w m. Wyszonki Błonie (gm. Klukowo) oraz budowę kwatery o pow. 1 ha na odpady azbestowe w m. Korytki Borowe w (gm. Jedwabne). Budowa tych składowisk,

z racji na obniżenie kosztów transportu, powinna wpłynąć na obniżenie kosztów usuwania odpadów azbestowych na terenie Powiatu.

Tab. 22 Szacunkowy koszt usunięcia wyrobów azbestowych na terenie powiatu augustowskiego

Gmina	SZACUNKOWY KOSZT USUNIĘCIA WYROBU [PLN]		
	Pyty azbestowo-cementowe	Rury azbestowo-cementowe	Płótno azbestowe
miasto Augustów	2 557 520	-	3 500
➤ <i>w tym w zarządzie powiatu</i>	42 490	-	3 500
gm. Augustów	1 501 640	21 000	-
gm. Bargłów Kościelny	6 372 342	-	-
gm. Lipsk	3 081 890	-	-
gm. Nowinka	4 029 095	-	-
gm. Płaska	1 409 275	-	-
gm. Sztabin	10 531 150	860 000	-
Ogółem	29 482 911	881 000	3 500

Koszt łączny usunięcia (demontażu i transportu) oraz unieszkodliwienia (składowania) odpadów azbestowych z terenu Powiatu Augustowskiego, na podstawie inwentaryzacji przeprowadzonej przez gminy i starostwo, szacuje się na kwotę 30 367,4 tys. zł, w tym ok. 46 tys. zł to nakłady niezbędne na usunięcie wyrobów azbestowych z obiektów użyteczności publicznej zarządzanej przez powiat.

Usuwanie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest zadaniem długotrwałym ze względu na dużą ilość wyrobów, a także wysokość potrzebnych środków finansowych. Zadanie usuwania wyrobów, instalacji zawierających azbest, które stanowią potencjalne odpady azbestowe przewidziane jest zgodnie z „Programem usuwania azbestu i wyrobów

zawierających azbest na terytorium Polski” do zrealizowania do roku 2032. „Program...” ten zakłada, iż właściciele obiektów, wyrobów zawierających azbest powinni dokonać usuwania i unieszkodliwiania tych wyrobów na własny koszt.

Planuje się, iż na terenie Powiatu Augustowskiego wyroby zawierające azbest będą sukcesywnie usuwane w zależności od zużycia, wykonania ich konserwacji oraz zabezpieczenia w okresie 2008 – 2032 r.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami demontaż, odbiór i transport ww. wyrobów może być wykonywany wyłącznie przez firmy specjalistyczne posiadające w tym zakresie odpowiednie zezwolenia. Odpady zawierające azbest mogą być unieszkodliwiane wyłącznie przez składowanie na składowiskach odpadów azbestowych. Firmy ww. powinny przekazać po wykonaniu prac demontażowych właścicielowi nieruchomości oświadczenie o usunięciu wyrobów zawierających azbest (np. zdjęciu płyt azbestowo – cementowych) zgodnie z obowiązującymi przepisami. Odpady zawierające azbest powinny być transportowane zgodnie z „zasadą bliskości” wyrażoną w ustawie o odpadach - na najbliższe składowisko odpadów azbestowych.

Z uwagi na wysoki koszt usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych istotne jest dofinansowanie przedsięwzięć związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych, podejmowanych przez osoby fizyczne, m.in. ze środków publicznych oraz środków pomocowych Unii Europejskiej.

W niniejszym Programie zakłada się możliwość uzyskania dofinansowania usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest ze środków WFOŚiGW w Białymstoku. Wysokość dotacji, jaką można uzyskać ze środków Funduszu wynosi od 60 do 80% kosztów kwalifikowanych i zależy od wartości współczynnika G dochodów podatkowych Gminy na rok 2009 (w przypadku gminy) oraz od wartości średniej arytmetycznej współczynników G wszystkich Gmin danego Powiatu (w przypadku powiatu).

Do kosztów kwalifikowanych są zaliczane koszty demontażu pokrycia lub wyrobów zawierających azbest, transportu odpadu niebezpiecznego z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia poprzez składowanie, unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadu niebezpiecznego na składowisku poniesione po 14.03.2008 r. Więcej szczegółów na temat możliwości uzyskania dofinansowania znajduje się w rozdziale 10 *Finansowanie usuwania wyrobów azbestowych.*

10 Finansowanie usuwania wyrobów azbestowych

W związku z zagrożeniem dla zdrowia i życia powodowanym przez azbest, powstało wiele regulacji prawnych zakazujących stosowania i produkcji wyrobów zawierających ten minerał, a także nakazujących usunięcie wyrobów zawierających azbest już istniejących.

Źródła finansowania inwestycji ekologicznych związanych z gospodarką odpadami można podzielić na trzy grupy:

- ⇒ publiczne – np. pochodzące z budżetu państwa, gminy lub instytucji publicznych,
- ⇒ prywatne – np. z banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych,
- ⇒ prywatno-publiczne – np. ze spółek prawa handlowego z udziałem gminy.

Dominującymi formami finansowania inwestycji ekologicznych są:

- zobowiązania kapitałowe – kredyty, pożyczki, obligacje, leasing,
- udziały kapitałowe – akcje i udziały w spółkach,
- dotacje.

W Polsce występują najczęściej następujące formy finansowania inwestycji w zakresie gospodarki odpadami:

- ⇒ fundusze własne inwestorów,
- ⇒ pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- ⇒ kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska (BOŚ S.A.) z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne,
- ⇒ zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe (np. z ekokonwersji poprzez EKOFUNDUSZ),
- ⇒ kredyty międzynarodowych instytucji finansowych (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju - EBOiR, Bank Światowy),
- ⇒ kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne,
- ⇒ leasing.

Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Zasady funkcjonowania narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r.

– Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami). Zasadniczym celem **Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działalności określa Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe - dokumenty wewnętrzne Narodowego Funduszu, w tym zwłaszcza zasady udzielania pomocy finansowej oraz lista przedsięwzięć priorytetowych. W zakresie ochrony powierzchni ziemi, w tym ochrony środowiska przed odpadami, zakłada się dofinansowanie zadań inwestycyjnych zgodnych z niżej wymienionymi programami priorytetowymi:

- likwidacja uciążliwości starych składowisk odpadów niebezpiecznych,
- unieszkodliwianie odpadów powstających w związku z transportem samochodowym (autozłom, płyny eksploatacyjne, akumulatory, ogumienie, tworzywa sztuczne) oraz zbiórka i wykorzystanie olejów przepracowanych,
- przeciwdziałanie powstawaniu i unieszkodliwianie odpadów przemysłowych i odpadów niebezpiecznych,
- realizacja międzygminnych i regionalnych programów zagospodarowania odpadów komunalnych (w tym budowa zakładów przetwórstwa odpadów oraz wspomaganie systemów zagospodarowywania osadów ściekowych).

Rolą **wojewódzkiego funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOŚiGW listy zadań priorytetowych, które mogą być dofinansowywane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Warunki udzielenia dofinansowania:

- udokumentowane pełne pokrycie planowanych kosztów przedsięwzięcia,
- wywiązanie się przez Wnioskodawcę z obowiązku uiszczania opłat i kar, stanowiących przychody Narodowego Funduszu oraz wywiązywania się z innych zobowiązań w stosunku do Funduszu,
- przedsięwzięcie nie może być zakończone,
- udzielone dofinansowanie nie może przekroczyć kosztów przedsięwzięcia.

Fundusze, oprócz udzielania pożyczek i przyznawania dotacji, zgodnie z art. 411 ust. 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) także mogą:

- udzielać dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,

- wnosić udziały do spółek działających w kraju,
- nabywać obligacje, akcje i udziały spółek działających w kraju.

W kryteriach oceny Wniosku o dofinansowanie punktowana jest także pozycja przedsięwzięcia na liście przedsięwzięć priorytetowych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) w dziale II rozdziale 4 określa przeznaczenie środków finansowych funduszy gminnych, powiatowych i wojewódzkich. I tak środki **gminnych funduszy** zgodnie z art. 406 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) przeznaczone są na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- **realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,**
- wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,
- profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspieranie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Środki **powiatowych funduszy** przeznacza się na wspomaganie działalności wymienionej powyżej a ponadto na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną

powierzchni ziemi, inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku umożliwia uzyskanie dofinansowania na usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z regulaminem udzielania dotacji na zadania z zakresu usuwania azbestu, gminy i powiaty województwa podlaskiego mogą uzyskać dofinansowanie na realizację gminnych/powiatowych programów usuwania azbestu. Do dofinansowania mogą zostać zgłoszone tylko zadania ujęte w gminnych/powiatowych programach usuwania azbestu i współfinansowane ze środków własnych gmin/powiatów z obiektów, których właścicielami są osoby fizyczne (również wspólnoty mieszkaniowe) oraz z obiektów gminnych/powiatowych. Gminy mogą aplikować o dofinansowanie usuwania azbestu na jej obszarze z obiektów gminnych oraz o dofinansowanie dla mieszkańców, którzy zgłosili do Gminy fakt posiadania wyrobów azbestowych oraz wystąpili z wnioskiem o dofinansowanie. Powiat może jedynie uzyskać dotację na usunięcie wyrobów azbestowych z obiektów będących we władaniu powiatu.

Zatem dotację można uzyskać na obiekty, dla których właściciel, zarządca lub użytkownik sporządził i złożył wojewodzie lub odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta „Informację o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania” zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U. Nr 192, poz. 1876).

Wysokość dotacji, jaką można uzyskać ze środków WFOŚiGW w Białymstoku wynosi od 60 do 80% kosztów kwalifikowanych i zależy od:

- w przypadku Gminy - od wartości współczynnika G podstawowych dochodów podatkowych Gminy na rok 2009, o którym mowa w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2003 r. Nr 203, poz. 1966 oraz z 2005 r. Nr 249, poz. 2104),
- w przypadku Powiatu – od wartości średniej arytmetycznej współczynników G wszystkich Gmin danego Powiatu.

Do kosztów kwalifikowanych są zaliczane koszty:

- demontażu pokrycia lub wyrobów zawierających azbest,

- transportu odpadu niebezpiecznego z miejsca rozbiórki do miejsca unieszkodliwienia poprzez składowanie,
- unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadu niebezpiecznego na składowisku

poniesione po 14.03.2008 r.

Fundacje i programy pomocowe

Fundacja EkoFundusz

EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 r. przez Ministra Finansów dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. konwersja długu). Dotychczas decyzję o ekokonwersji polskiego długu podjęły Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria, Włochy, Szwecja i Norwegia. Tak więc EkoFundusz zarządza środkami finansowymi pochodzącymi z ekokonwersji łącznie ponad 571 mln USD do wydatkowania w latach 1992 - 2010. EkoFundusz jest niezależną fundacją działającą według prawa polskiego, a w szczególności wg Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U. Nr21 poz. 97, tekst jednolity) a także Statutu. Obecnie Fundatorem jest Minister Skarbu Państwa. W Statucie EkoFunduszu pięć sektorów ochrony środowiska uznanych zostało za dziedziny priorytetowe. Są nimi:

- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza),
- ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do Bałtyku oraz ochrona zasobów wody pitnej (ochrona wód),
- ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (ochrona klimatu),
- ochrona różnorodności biologicznej,
- **gospodarka odpadami** i rekultywacja gleb zanieczyszczonych..

W zakresie gospodarki odpadami priorytetami EkoFunduszu są:

- tworzenie kompleksowych systemów selektywnej zbiórki, recyklingu i unieszkodliwiania odpadów komunalnych i niebezpiecznych,
- przedsięwzięcia związane z eliminacją powstawania odpadów niebezpiecznych w procesach przemysłowych (promocja “czystszych technologii”) i likwidacją składowisk odpadów tego rodzaju,
- rekultywacja gleb zanieczyszczonych odpadami niebezpiecznymi stanowiącymi zagrożenie dla zdrowia ludzi lub świata przyrody.

We wszystkich pięciu sektorach pomoc finansową EkoFunduszu uzyskać mogą tylko te projekty, które wykazują się wysoką efektywnością, tj.: korzystnym stosunkiem efektów ekologicznych do kosztów. Poza tym zalecane jest, aby projekty spełniały przynajmniej jeden z następujących warunków:

- wprowadzanie na polski rynek nowych technologii z krajów-donatorów,
- uruchomienie krajowej produkcji urządzeń dla ochrony środowiska,
- szczególne znaczenie dla ochrony zdrowia.

EkoFundusz udziela wsparcia finansowego w formie bezzwrotnych dotacji, a także preferencyjnych pożyczek. Dotacje uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji związanych bezpośrednio z ochroną środowiska (w ich fazie implementacyjnej), a w dziedzinie przyrody również projekty nie inwestycyjne. EkoFundusz nie dofinansowuje badań naukowych, akcji pomiarowych, a także studiów i opracowań oraz tworzenia wszelkiego rodzaju dokumentacji projektowej. Z reguły wysokość dotacji dla przedsięwzięć inwestycyjnych obliczana jest ze wskaźników NPV oraz IRR. Jeżeli wniosek o dofinansowanie składa jednostka gospodarcza, dotacja EkoFunduszu z reguły nie przekracza 20% kosztów projektu, a jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach może dochodzić do 30%.

Gdy inwestorem są władze samorządowe, dotacja może pokryć do 30% kosztów (w przypadkach szczególnych do 50%), a dla jednostek budżetowych, podejmujących inwestycje proekologiczne wykraczające poza ich zadania statutowe, dofinansowanie EkoFunduszu może pokryć do 50% kosztów. W odniesieniu do projektów, prowadzonych przez pozarządowe organizacje społeczne (przyrodnicze, charytatywne) nie nastawione na generowanie zysków, dotacja EkoFunduszu może pokryć do 80% kosztów w projekcie z dziedziny ochrony przyrody i do 50% w inwestycjach związanych z ochroną środowiska. EkoFundusz może wspierać zarówno projekty dopiero rozpoczynane, jak i będące w fazie realizacji, jeżeli ich rzeczowe zaawansowanie nie przekracza 60%. Racjonalna gospodarka odpadami została włączona do sektorów priorytetowych EkoFunduszu dopiero w 1998 r.

Inne fundacje:

- Agencja Rozwoju Komunalnego w Warszawie,
- Environmental Know-How Fund w Warszawie,
- Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej Counterpart Fund w Warszawie,
- Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej,
- Polska Agencja Rozwoju Regionalnego,
- Program Małych Dotacji GEF,

- Projekt Umbrella.

Banki najbardziej aktywnie wspierające inwestycje ekologiczne:

- Bank Ochrony Środowiska S.A. - statutowo nałożony obowiązek kredytowania inwestycji służących ochronie środowiska,
- Bank Gdański S.A.,
- Bank Rozwoju Eksportu S.A.,
- Polski Bank Rozwoju S.A.,
- Bank Światowy,
- Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

Instytucje leasingowe finansujące gospodarkę odpadami:

- Towarzystwo Inwestycyjno-Leasingowe EKOLEASING S.A.,
- BEL Leasing Sp. z o.o.,
- BISE Leasing S.A.,
- Centralne Towarzystwo Leasingowe S.A.,
- Europejski Fundusz Leasingowy Sp. z o.o.

Fundusze Strukturalne oraz Fundusz Spójności

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej dodatkowym źródłem współfinansowania zadań na rzecz ochrony środowiska stały się fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności. W okresie programowania na lata 2007-2013 dofinansowanie inwestycji proekologicznych może odbywać się ze środków unijnych w ramach *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* oraz *Regionalnych Programów Operacyjnych* dla poszczególnych województw.

Decyzją z dnia 7 grudnia 2007 r. Komisja Europejska zatwierdziła Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Program zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO), zatwierdzonymi 7 maja 2007 r. przez Komisję Europejską, stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w nich celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko realizowanych będzie 15 priorytetów:

1. Gospodarka wodno-ściekowa – 3 275,2 mln euro (w tym 2 783,9 mln euro z FS);
2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1,430,3 mln euro (w tym 1,215,7 mln euro z FS);
3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln euro (w tym 556,8 mln euro z FS);
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 667,0 mln euro (w tym 200,0 mln euro z EFRR);
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln euro (w tym 89,9 mln euro z EFRR);
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T – 10 548,3 mln euro (w tym 8 802,4 mln euro z FS);
7. Transport przyjazny środowisku – 12 062,0 mln euro (w tym 7 676,0 mln euro z FS);
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe – 3 465,3 mln euro (w tym 2 945,5 mln euro z EFRR);
9. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna – 1 403,0 mln euro (w tym 748,0 mln euro z FS);
10. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii – 1 693,2 mln euro (w tym 974,3 mln euro z EFRR);
11. Kultura i dziedzictwo kulturowe – 576,4 mln euro (w tym 490,0 mln euro z EFRR);
12. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia – 411,8 mln euro (w tym 350,0 mln euro z EFRR);
13. Infrastruktura szkolnictwa wyższego – 588,2 mln euro (w tym 500,0 mln euro z EFRR);
14. Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – 220,9 mln euro (w tym 187,8 mln euro z EFRR);
15. Pomoc techniczna - Fundusz Spójności – 462,9 mln euro (w tym 393,5 mln euro z FS).

9 listopada 2007 r. Zarząd Województwa Podlaskiego przyjął w drodze uchwały *Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013*. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013 ma na celu zmniejszenie różnic społeczno-gospodarczych Podlasia w stosunku do reszty kraju. Realizuje on zapisy zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, jest spójny z kierunkami rozwoju Polski określonymi w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007-2013, a także ze Strategicznymi Wytocznymi Wspólnoty 2007-2013 i założeniami odnowionej Strategii Lizbońskiej.

Regionalny Program Operacyjny 2007-2013 zawiera następujące priorytety:
Oś Priorytetowa I Wzrost innowacyjności i wspieranie przedsiębiorczości w regionie

- Działanie 1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju innowacyjności
- Działanie 1.2. Region atrakcyjny dla inwestycji
- Działanie 1.3. Wsparcie instytucji otoczenia biznesu
- Działanie 1.4. Wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw
- Oś Priorytetowa II Rozwój infrastruktury transportowej
 - Działanie 2.1. Rozwój transportu drogowego
 - Działanie 2.2. Rozwój transportu lotniczego
 - Działanie 2.3. Rozwój transportu miejskiego
 - Działanie 2.4. Rozwój transportu kolejowego
- Oś Priorytetowa III Rozwój turystyki i kultury
 - Działanie 3.1 Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu
 - Działanie 3.2. Wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw z branży turystycznej
- Oś Priorytetowa IV Społeczeństwo Informacyjne
- Oś Priorytetowa V Rozwój infrastruktury ochrony środowiska
 - Działanie 5.1. Regionalna infrastruktura ochrony środowiska
 - Działanie 5.2. Lokalna infrastruktura ochrony środowiska
- Oś Priorytetowa VI Rozwój infrastruktury społecznej
 - Działanie 6.1. Rozwój infrastruktury z zakresu edukacji
 - Działanie 6.2. Rozwój infrastruktury z zakresu opieki zdrowotnej
 - Działanie 6.3. Infrastruktura z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego
- Oś priorytetowa VII Pomoc techniczna
 - Działanie 8.1 Wsparcie procesu wdrażania RPO
 - Działanie 8.2 Działania informacyjne i promocyjne.

W ramach wyżej opisanych Programów Operacyjnych (POiŚ i RPOWP) w obecnym okresie programowania nie można uzyskać dofinansowania bezpośrednio na usunięcie wyrobów azbestowych, jednakże możliwe jest finansowanie innych przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu – tj. budowa składowisk, w tym składowisk azbestowych.

11 Wytyczne dotyczące przepisów BHP w zakresie bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowych

Właściciel (zarządca) obiektów i urządzeń budowlanych z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest powinien dokonać ich przeglądu technicznego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649) oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192 poz. 1876). Wszelkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy dokonywać zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane, rozdz. 4 „Postępowanie poprzedzające rozpoczęcie robót budowlanych”, rozdz. 5 „Budowa i oddawanie do użytku obiektów budowlanych”. W przypadku konieczności usunięcia elementów zawierających azbest z obiektów budowlanych, inwestor musi przestrzegać przepisów Prawa Budowlanego oraz przepisów specjalnych dotyczących azbestu. Inwestor jest zobowiązany do zorganizowania procesu budowy, z uwzględnieniem zawartych w przepisach zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, a w szczególności zapewnienie:

- opracowania projektu budowlanego i, stosownie do potrzeb, innych projektów
- objęcia kierownictwa budowy przez kierownika budowy
- opracowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia
- wykonania i odbioru robót budowlanych przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych – art. 18 ust. 1 Ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o zmianie ustawy – Prawo budowlane.

Jeżeli przy usuwaniu, demontażu i rozbiórce elementów azbestowych lub materiałów zawierających azbest nie wystąpi naruszenie ani wymiana fragmentów konstrukcji budynku oraz gdy nie ulegnie zmianie wygląd elewacji, to pozwolenie na budowę, będące jednocześnie pozwoleniem na rozbiórkę, nie jest wymagane. W przeciwnym wypadku uzyskanie takiego pozwolenia jest konieczne.

Prace mające na celu usunięcie azbestu z obiektu budowlanego, powinny być poprzedzone zgłoszeniem tego faktu właściwemu organowi administracji architektoniczno-budowlanej na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót. Tylko przedsiębiorcy posiadający odpowiednią decyzję sankcjonującą wytwarzanie odpadów niebezpiecznych mogą wykonywać prace związane z usuwaniem azbestu. Wykonanie prac przez inwestora we

własnym zakresie także wymaga uzyskania takiej decyzji. Wykonawca prac zobowiązany jest sporządzić szczegółowy plan prac, który zawiera przede wszystkim:

- 1) ilość wytworzonych odpadów
- 2) identyfikację rodzaju azbestu
- 3) klasyfikację wytworzonego odpadu
- 4) warunki ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy.

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

- 1) izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- 2) ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- 3) umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: „Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem”;
- 4) zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska;
- 5) zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
- 6) codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro;
- 7) izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- 8) stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń;
- 9) zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z

wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest prowadzi się w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska oraz powodujący zminimalizowanie pylenia poprzez:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem lub demontażem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe;
- odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze;
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w środowisku pracy, w miejscach prowadzonych prac, w tym również z wyrobami zawierającymi krokidolit;
- codzienne zabezpieczanie zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Wykonawca usuwający azbest zobowiązany jest złożyć pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonanych prac i oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego. Oświadczenie to przechowuje się przez okres co najmniej 5 lat. Ponadto wykonawca pakuje i przygotowuje odpady azbestowe do transportu. Transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska, w szczególności przez:

- 1) szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m^3 ;
- 2) zestalenie przy użyciu cementu, a następnie po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm odpadów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m^3 ;
- 3) szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m^3 w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie;
- 4) utrzymywanie w stanie wilgotnym odpadów w trakcie ich przygotowywania do transportu;
- 5) oznakowanie opakowań;

- 6) magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Odpady może przekazać tylko podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania odpadów azbestowych i transportu tych odpadów. Prawidłowość wykonywanych działań w tym zakresie powinna być potwierdzona kartami ewidencji i przekazania odpadów.

Załącznik nr 1 Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U.04.71.649) - wzór

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Miejsce/ obiekt/ urządzenie budowlane /instalacja przemysłowa:

.....

Adres miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

.....

Pomieszczenie:

Rodzaj/nazwa wyrobu ¹⁾

Ilość wyrobów (m², tony) ²⁾

Grupa / Nr	Wyrób - rodzaj	Ocena	Przyjęta punktacja
I. Sposób zastosowania azbestu			
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)		30
2.	Tynk zawierający azbest		30
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1000 kg/m ³)		25
4.	Pozostałe wyroby z azbestem		10
II. Rodzaj azbestu			
5.	Azbest chryzotylowy		5
6.	Inny azbest (np. krokidolit)		15
III. Struktura powierzchni wyrobu z azbestem			
7.	Rozluźniona (naruszona) struktura włókien		30
8.	Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej		10
9.	Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna		0

IV. Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem			
10.	Duże uszkodzenia		30 ³⁾
11.	Małe uszkodzenia		10 ⁴⁾
12.	Brak		0
V. Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem			
13.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac		15
14.	Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m)		10
15.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne		10
16.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania		10
17.	Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu)		10
18.	Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza		10
19.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne		0
VI. Wykorzystanie pomieszczenia			
20.	Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców		35
21.	Trwale lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób		30
22.	Czasowo wykorzystywane pomieszczenie		20
23.	Rzadko wykorzystywane pomieszczenie		10
VII. Usytuowanie wyrobu			
24.	Bezpośrednio w pomieszczeniu		30
25.	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem		25
26.	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)		25
27.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym		10

Suma punktów oceny

Stopień pilności I

(wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie) 65 i więcej punktów

Stopień pilności II

(ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku) powyżej 35 do 60 punktów

Stopień pilności III

(ponowna ocena w terminie do 5 lat) do 35 punktów

UWAGA: podkreślić należy tylko jedną pozycję w grupie, jeśli wystąpi więcej niż jedna, podkreślić należy najwyższą punktację. Zsumować ilość punktów, ustalić ocenę końcową i stopień pilności.

.....

Oceniający nazwisko i imię

.....

Właściciel / Zarządca

.....

Adres

data

¹⁾ Według klasyfikacji wyrobów przyjętych w sprawozdaniu rocznym - załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).

²⁾ Zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym - § 7 wymienionego w odnośniku 1 rozporządzenia.

³⁾ Duże uszkodzenia - widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3 % powierzchni wyrobu.

⁴⁾ Małe uszkodzenia - brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3 % powierzchni wyrobu.

Załącznik nr 2a Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania (Dz.U.03.192.1876) - wzór

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾ I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

1. Miejsce, adres

.....
.....

2. Właściciel/zarządca/użytkownik^{*)}:

a) osoba prawna - nazwa, adres

.....
.....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres

.....
.....

3. Tytuł własności

.....
.....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾

.....
.....

5. Ilość (m², tony)³⁾

.....

6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾

.....

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:

a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu⁵⁾

.....

b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji

.....
.....

8. Inne istotne informacje o wyrobach⁶⁾

.....

.....
(podpis)

Data

Objaśnienia:

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

²⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,

- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.
- ³⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).
 - ⁴⁾ Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" - załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.
 - ⁵⁾ Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.
 - ⁶⁾ Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

Załącznik nr 2b Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone (Dz.U.03.192.1876) - wzór

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾, KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE

1. Miejsce, adres

.....
.....

2. Właściciel/zarządca ^{*)}:

a) osoba prawna - nazwa, adres

.....
.....

b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres

.....
.....

3. Tytuł własności

.....
.....

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾

.....
.....

5. Ilość (m², tony)³⁾

.....

6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów

.....

7. Planowane usunięcia wyrobów:

a) sposób

b) przez kogo

.....

c) termin

8. Inne istotne informacje⁴⁾

.....
.....

.....
(podpis)

Data

Objaśnienia:

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

²⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,

- szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciemnych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.
- ³⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).
- ⁴⁾ Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.

Załącznik nr 3 Wykaz firm uprawnionych do prowadzenia prac remontowo-budowlanych na terenie powiatu augustowskiego, podczas których mogą być wytwarzane odpady niebezpieczne zawierające azbest

1. Zakład Usług Lasbud Sp. z o. o. ul. Lipowa 51 15 - 959 Białystok ;
decyzja OS-I-7644/12/04 ważna do 30 czerwca 2004 r.
2. Zakład Remontowo-Budowlany „ALFIX” Jerzy Kostecki 16-006 Barszczewo 10 ;
decyzja OS-I-7644/11/02
3. Zakład Ogólnobudowlany Jan Krakowski ul. Proletariacka 14 16-300 Augustów ;
decyzja OS-I-7644/38/02
4. DACH-SERVICE „irek” Ireneusz Bartoszewicz ul. Bystra 4 16-300 Augustów ;
decyzja OS-I-7644/44/02
5. Zakład Ogólnobudowlany Adam Saliński ul. Norwida 4 19-400 Olecko ;
decyzja OS-I-7644/52/02
6. Zakład Ogólnobudowlany Zdzisław Sadowski ul. Targowa 16 19-400 Olecko ;
decyzja OS-I-7644/53/02
7. Zakład Instalatorstwa Elektrycznego Marek Żyliński ul. Czerwonego Krzyża 11
19-400 Olecko ; decyzja OS-I-7644/54/02
8. Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych ‘TERMOEXPORT’
ul. Żurawia 24/7 00-515 Warszawa ; decyzja OS-I-7644/18/03
9. Algader Hofman Sp. z o.o. ul. Wólczyńska 133 budynek 11B 01-919 Warszawa
decyzja OS-I-7644/23/03
10. Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu „Caro” ul. Zamoyskiego 51
22-400 Zamość ; decyzja OS-I-7644/27/03
11. Firma Budowlana „DARDOM” Dariusz Żakiewicz ul. Prądyńskiego 30
16-300 Augustów; decyzja OS-I-7644/32/03
12. PHU „ECO – AZBEST” Export- Import Jerzy Wojszel ul. Puszkina nr 49
15 – 190 Białystok ; decyzja OS-I-7644/4/04
13. Zakład Usług Lasbud Sp. z o. o. ul. Lipowa 51 15 - 959 Białystok ,
sprawa OS-I-7644/12/04
14. Zakład Budowlano - Produkcyjno Handlowy Krystyna i Bronisław Kotwica ul.
Tytoniowa nr 9 16 – 300 Augustów , sprawa nr OS-I-7644/13/04

15. ASTRERIX System Usługi Budowlane Kazimierz Bobran ul. Zielona nr 6
16 – 300 Augustów , sprawa nr OS-I-7644/20/04
16. FAGRO DACH Spółka jawna Marek Faszczewski , Mariusz Grodzki
ul. ks. Suchowolca 30 ; 15 – 567 Białystok sprawa nr OS.7644/6/05
17. Zakład Remontowo – Budowlany „AMBROŻY” Sp. jawna Wiesława Śliwińska ,
Kazimierz Ambroży ul. Meissnera 1/3 lok 222 ; 03-982 Warszawa sprawa nr OS-
7644/13/05
18. ABBA – EKOMED sp. z o. o. ul. Moniuszki nr 11/13 ; 87-100 Toruń sprawa nr OS-
7644/18/05
19. Zakład Instalacji Sanitarnych Ogrzewania i Gazu Leon Łukaszuk ul. Różana 13/14 ; 15-
669 Białystok sprawa nr Os.7644/19/05
20. Zakład Ogólnobudowlany Henryk Zaskowski ul. Nowomiejska 24 ; 16 – 300 Augustów
sprawa nr OS.7644/20/05
21. „ALBEKO” Siergiej Sp. Jawna 87-510 Kotowy sprawa nr OS.7644/23/05
22. Transport – Metalurgia sp. z o. o. ul. Reymonta 62 ; 97-500 Radomsko sprawa nr
OS.7644/26/05
23. „GAJAWI” PPHUGabriel Rogut ul. Kopernika nr 56/60 ; 90 - 533 – 150 Łódź sprawa
nr OS.7644/32/05
24. Przedsiębiorstwo Usług Wodno – Kanalizacyjnych „WOD-BUD” sp. z o. o .
ul. Piłsudskiego 14 ; 23-200 Krasnik sprawa nr OS.7644/35/05
25. Biuro Techniczno – Handlowe Pokryć dachowych Jarosław Dąbrowski ul. I Pułku
Ułanów Krechowickich 17 ; 16 – 300 Augustów sprawa nr OS-7644/36/05
26. Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o. o. ul. Chlebna nr 48 ; 05-825
Grodzisk Mazowiecki sprawa nr OS.7644/38/05
27. Centrum Pokryć Dachowych „DACH-POL” Piotr Racis ul. Gen. Wł. Sikorskiego nr 2 ;
16 -400 Suwałki sprawa nr OS.7644/39/05
28. Przedsiębiorstwo Projektowo – Wdrożeniowe „AWAT” Sp. z o. o. ul. Kilińskiego nr 9 ;
01-476 Warszawa sprawa nr OS.7644/3/06
29. Zakład Remontowo – Budowlany Antoni Masłowski ul. Storczykowa nr 35 a ; 16 – 300
Augustów sprawa nr OS.7644/4/06
30. Zakład Remontowo – Budowlany Antoni Sznal ul. Kościuszki nr 29 a ; 16 – 300
augustów sprawa nr OS.7644/5/06
31. AM TRANS PROGRES sp. z o. o. ul. Sarnacka nr 7 61 – 616 Poznań sprawa nr
OS.7644/6/06

32. Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe 'JUKO' Szczukocki Jerzy ul. 1 Maja 25 ; 97-300 Piotrków Trybunalski sprawa nr OS.7644/7/06
33. Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe „WIT” s. c. W. Średzimski , T. Targoński ul. Hetmańska 67 15-727 Białystok sprawa nr OS.7644/8/06
34. Zakład Usług Produkcji i Handlu inż. Jan Stanisław Górlński ul. Moniuszki 85 06-200 Maków Mazowiecki sprawa nr OS.7644/9/06
35. Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe Bogusław Zegarski ul. Bluszczowa nr 4 ; 16 – 300 Augustów sprawa nr OS.7644/11/06
36. ENERGE Sp. z o. o. os. Na Stoku nr 11/30 ; 31-702 Kraków sprawa nr OS.7644/12/06
37. Przedsiębiorstwo Produkcji Handlu i Usług A. L. V. „LINK” Sp. z o. o. ul. Sportowa nr 13 ; 58-305 Wałbrzych sprawa nr OS.7644/14/06
38. Zakład Ogólnobudowlany Dekarsko – Blacharski ul. Młynarskiego 7/26 ; 16-400 Suwałki sprawa nr OS.7644/16/06
39. AZBUD+ ul. Piasta 10 lok. 6 ; 15 -044 Białystok sprawa nr OS.7644/17/06
40. Zakład Transportowo – Handlowy Bogusław Wisowaty ul. Jagodna nr 12 ; 19-300 Ełk sprawa nr OS.7644/21/06
41. Usługi Remontowo Budowlane Andrzej Danilczyk ul. Rysia 5, 16 – 300 Augustów sprawa nr OS.7644/19/07
42. Citko Grzegorz Dach Usługa ul. Batorego 29 ,16 – 315 Lipsk sprawa OS.7644/10/07
43. Zakład Murarski Sp. J. WincentyKrahel & Bogdan Dudziuk ul. Słoneczna nr 9 , 16 – 200 Dąbrowa Białostocka sprawa OS.7644/7/07
- 44 P.P.H.U „EKO – MIX” ul. Grabiszyńska nr 163 , 50 – 950 Wrocław OS.7644/48/06
45. Centrum Pokryć Dachowych „DACH – POL” Bis Szymon Racis ul. Cicha 8 , 16 – 400 Suwałki sprawa OS. 7644/5/08

Załącznik nr 4 Wytyczne dla jednostek samorządu gminnego, właścicieli, zarządców nieruchomości i wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest

Wytyczne dla jednostek samorządu gminnego, właścicieli, zarządców nieruchomości i wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

⇒ **Informowanie mieszkańców gminy o skutkach narażenia na azbest i obowiązku sukcesywnego usuwania go przez właścicieli nieruchomości**

Gmina w pierwszej kolejności powinna skupić się na **działaniach edukacyjno - informacyjnych** skierowanych do mieszkańców. Na gminę nałożony został obowiązek informowania mieszkańców na temat negatywnych skutków oddziaływania azbestu na stan zdrowia mieszkańców oraz o możliwości usunięcia wyrobów zawierających azbest, co ma na celu skłonienie właścicieli nieruchomości do wypełnienia nałożonego na nich ustawowo obowiązku usunięcia wyrobów zawierających azbest do 2032 r. Gmina powinna więc zadbać, aby formularze, na podstawie których dokonywana ma być ocena stanu nieruchomości pod kątem obecności azbestu i stopnia jego zużycia, były dostępne w urzędzie oraz - o ile istnieje taka możliwość - również na stronie internetowej gminy. Gmina ma także służyć pomocą swoim mieszkańcom na temat wymaganych procedur usuwania, zabezpieczania, wywożenia i składowania azbestu. Informacje te powinny znaleźć się na stronie internetowej urzędu gminy, na tablicach informacyjnych w jego budynku, ulotkach i plakatach, a także być przekazywane podczas spotkań z mieszkańcami. Gmina powinna szukać sojuszników swoich działań wśród lokalnych organizacji pozarządowych, dziennikarzy starając się zainteresować ich tematyką azbestu, szczególnie w skali regionu, oraz służyć informacjami na temat jego usuwania tak, aby wzmacniać prowadzone przez siebie działania informacyjno-edukacyjne.

⇒ **Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy**

Informacje podawane przez właścicieli nieruchomości zbierane są w postaci wypełnionych arkuszy „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik 1). Na ich podstawie jest sporządzony zbiorczy wykaz obiektów zawierających azbest, wg trzech grup pilności, w zależności od stopnia zagrożenia. Oprócz zbierania informacji od prywatnych właścicieli nieruchomości, gmina dokonuje oceny stanu nieruchomości, których sama jest właścicielem. Uczciwa i rzetelna ocena oraz inwentaryzacja

są jedynym sposobem na uzyskanie wsparcia finansowego na cele związane z usuwaniem azbestu. O tym także mieszkańcy powinni zostać poinformowani przez Gminę.

⇒ **Opracowanie sprawozdania dotyczącego stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest**

Informacje zebrane na podstawie arkuszy ocen powinny być przekazywane raz w roku do właściwego urzędu nadzoru budowlanego w powiecie. Sprawozdania mają być sporządzone - podobnie do zbiorczego wykazu obiektów zawierających azbest - według trzech grup pilności.

⇒ **Stworzenie Planu gospodarki odpadami**, (w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest)

Prawidłowe opracowanie Planu wymaga zabrania od właścicieli nieruchomości sprawozdań dotyczących: oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (załącznik 1) o informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania (załącznik 2a) o informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone (załącznik 2b).

Program jest warunkiem ubiegania się o środki pomocowe.

⇒ **Pozyskiwanie środków finansowych**

Usuwanie wyrobów zawierających azbest, szczególnie w przypadku elementów budowlanych jest kosztowne i wymaga odpowiednich nakładów finansowych. Istnieje jednak możliwość uzyskania wsparcia ze strony krajowych lub zagranicznych funduszy na ochronę środowiska. Pieniądze te przeznaczone są na realizację dużych projektów, dlatego właściciele powinni łączyć się w większe grupy i aplikować o pieniądze wspólnie. Takie postępowanie wymaga ustanowienia przedstawiciela mogącego występować i działać w ich imieniu. Może nim być m.in. gmina lub związek gmin. Inicjująca rola gminy w tych działaniach jest bardzo ważna, bowiem wielu mieszkańców nie będzie stać na pokrycie kosztów usunięcia azbestu samodzielnie, a w konsekwencji będzie on nadal stanowił zagrożenie.

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- sporządzenie i przedłożenie organowi nadzoru budowlanego oceny stanu i dokumentacji miejsca zawierającego azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,

- sporządzenie (corocznie) planu kontroli jakości powietrza obejmującej pomiar stężenia azbestu, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest,
- przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- sporządzenie i przedłożenie Marszałkowi Województwa (dot. przedsiębiorców) lub Wójtowi Gminy (dot. osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) oraz coroczna aktualizacja informacji o:
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania (załącznik 2a),
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone (załącznik 2b),
- zgłoszenie właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami budowlanymi.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,

- ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;
 - posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
 - zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
 - złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Załącznik nr 5 Wniosek o dofinansowanie odebrania i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest – (przykładowe wnioski)

W N I O S E K

o dofinansowanie odbioru odpadów zawierających azbest

1. Wnioskodawca:

(imię i nazwisko właściciela nieruchomości)

adres do korespondencji:

(kod pocztowy, nazwa miejscowości, ulica, nr domu, nr lokalu)

telefon: tytuł prawny do nieruchomości:

(własność, współwłasność, najem, użyczenie, inny)

2. Miejsce wytworzenia i zdeponowania odpadów zawierających azbest:

.....nr ewidencyjny działki

(ulica i nr domu/nr nieruchomości gdzie został przeprowadzony demontaż pokrycia dachowego / elewacji)

3. Rodzaj odpadów:.....

(płyty eternitowe płaskie / faliste, inny odpad)

4. Ilość szacunkowa odpadów:.....

5. Oświadczam, że wszystkie dane zawarte w powyższym wniosku wypełniłem(am)

zgodnie z prawdą.

.....

(data i podpis wnioskodawcy)

6. Adnotacje urzędowe:

(wypełnia Urząd Gminy)

.....

.....

Załącznik nr ...do Regulaminu

Urząd Gminy
Referat
ul.
.....

**WNIOSEK O UDZIELENIE DOTACJI ZE ŚRODKÓW
GMINNEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ
NA UNIESZKODLIWIANIE ODPADÓW AZBESTOWYCH PRZY WYMIANIE LUB
LIKWIDACJI POKRYĆ DACHOWYCH I ELEWACJI ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W
BUDYNKACH MIESZKALNYCH**

1. Dane o wnioskodawcy

- 1.1 Imię i nazwisko.....
1.2 Data urodzenia.....
1.3 Ulica.....nr domu.....nr lokalu.....
Kod pocztowy.....Miejscowość.....Województwo.....
1.4 Telefon:.....
1.5 NIP.....
1.6 Nazwa i adres urzędu skarbowego.....
1.7 Nazwa banku i numer rachunku:.....

2. Załączniki:

- 2.1 Kserokopia aktu własności budynku lub oświadczenie o dysponowaniu nieruchomością.
2.2 Kserokopia zgłoszenia robót właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu lub
pozwolenia na budowę (potwierdzona za zgodność z oryginałem)*
2.3 Kopie faktur/y VAT lub kopie rachunku/ów wystawionych za przeprowadzoną utylizację
azbestu (potwierdzone za zgodność z oryginałem).
2.4 Kopia oświadczenia przedsiębiorcy usuwającego wyroby zawierające azbest o
prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego z
zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Oświadczam, że świadomy odpowiedzialności karnej przewidzianej w art. 233 § 1 i 2
ustawy z dnia 06.06.1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. nr 88 poz. 553) powyższe dane i
złożone dokumenty są prawdziwe.

m., dnia.....

Podpis Wnioskodawcy

* niepotrzebne skreślić

Załącznik nr 6 Karta przekazania odpadu - odpadów zawierających azbest

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU		Nr karty ^a	Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^{b,c}	Prowadzący działalność w zakresie transportu odpadu ^{b,d}	Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ^b	
Adres ^e	Adres ^{d,e}	Adres ^e	
Telefon/faks	Telefon/faks ^d	Telefon/faks	
Nr REGON	Nr REGON ^d	Nr REGON	
Miejsce przeznaczenia odpadów ^f			
Kod odpadu	Rodzaj odpadu		
Data/miesiąc ^g	Masa przekazanych odpadów [Mg] ^h	Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy ^{d,i}	
Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam wykonanie usługi transportu odpadu ^d	Potwierdzam przejęcie odpadu	
data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	

Objaśnienia:

- ^a Numer nadawany jest przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.
- ^b Imię i nazwisko lub nazwa podmiotu.
- ^c W przypadku odpadów komunalnych kartę wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
- ^d W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.
- ^e Adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.
- ^f Adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu prowadzącemu działalność w zakresie transportu odpadów.
- ^g W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu. Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów temu samemu posiadaczowi odpadów.
- ^h Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- ⁱ Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

Załącznik nr 7 Stan prawny

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628 z 1998 r. z późn. zm.) – zakazuje wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach w 1998 r., a od 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Ustawa ta praktycznie zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce. Pozostaje natomiast problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów w sposób nie zagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczeniu środowiska.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.) – określa zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. W ustawie określone są obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych. Ustawa reguluje całokształt spraw administracyjnych związanych z postępowaniem przy zbieraniu, transporcie, odzysku, unieszkodliwianiu, w tym składowaniu odpadów, a także wymagań technicznych i organizacyjnych dotyczących składowisk odpadów. Ustawa wprowadziła obowiązek opracowywania Planów gospodarki odpadami na szczeblu: krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 718) zawiera zapis mający zastosowanie w przypadkach występowania azbestu. Art. 30 ust. 3 stanowi: właściwy organ może nałożyć w drodze decyzji obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 tego art. jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować: zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia, pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków, pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych, wprowadzenie, utrwalenie, bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) – określa zasady ochrony środowiska i warunki korzystania z jego zasobów z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Zawiera postanowienia dotyczące m.in.:

- państwowego monitoringu środowiska, jako systemów pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku,
- opracowania prognoz oddziaływania na środowisko, w tym gospodarki odpadami, a także programów wojewódzkich zmierzających do przestrzegania standardów jakości środowiska,
- ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem, sposobu postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska
- kar i odpowiedzialności za nieprzestrzeganie zasad i przepisów dotyczących ochrony środowiska,
- konieczności oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których się on znajduje.

Ustawa z 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085 z późn. zm.) – reguluje tryb postępowania oraz obowiązki podmiotów określonych ustawą. W art. 54 odnosi się do odpowiednich zapisów ustawy z 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Ustawa udziela delegacji ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, do określenia w drodze rozporządzenia w porozumieniu z ministrami właściwymi do spraw: wewnętrznych, transportu i środowiska – sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11, poz. 84 z późn. zm.) – reguluje problematykę dotyczącą substancji i preparatów chemicznych w tym niebezpiecznych. Określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko.

Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671) – określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach. Przy przewozach materiałów niebezpiecznych w kraju obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) – jednolity tekst umowy ADR (Dz. U. Nr 30, poz. 287 z 1999 r.). Przepisy umowy ADR oraz ustawy określają warunki załadunku i wyładunku oraz przewozu odpadów niebezpiecznych na składowisko.

Pojazdy powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozów materiałów niebezpiecznych wydane przez upoważnioną stację kontroli pojazdów, zaś kierowcy pojazdów winni być przeszkoleni w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych.

Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (MP Nr 19, poz. 231) – określa jako niedopuszczalny dodatek azbestu w materiałach budowlanych z terminem obowiązywania od dnia 1 stycznia 1997 r.

Rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub wprowadzania na polski obszar celny (z 1998 r. Dz. U. Nr 44, poz. 268, z 1999 r. Nr 25, poz. 222, z 2000 r. Nr 15, poz. 188, z 2001 r. Nr 10, poz. 77, z 2002 r. Nr 1, poz. 11, z 2003 r. Nr 5, poz. 50). Zgodnie z *Ustawą z 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest*, Minister właściwy do spraw gospodarki w porozumieniu z Ministrem właściwym do spraw ochrony środowiska, określa corocznie w drodze rozporządzenia, na wniosek producenta lub innego podmiotu wprowadzającego na polski obszar celny wyroby zawierające azbest wykaz wyrobów dopuszczonych do produkcji lub wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy. W załączniku tym znajdują się:

- płyty uszczelniające azbestowo-kauczukowe,
- uszczelki z tych płyt,
- azbest włóknisty.

Są to wyroby, które ze względów technicznych i technologicznych nie można jeszcze w wielu przypadkach zastąpić wyrobami bezazbestowymi. Dotyczy to przede wszystkim wyrobów o specjalnym przeznaczeniu dla potrzeb, m.in. przemysłu chemicznego, rafineryjnego i energetyki.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) – zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w nw. grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy
- 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła)
- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych

15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy, wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest,
17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest,
(* - oznacza odpady niebezpieczne).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 30, poz. 213) – określa wzory dokumentów stosowanych do prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów celem zapewnienia kontroli ich przemieszczania. Do prowadzenia ewidencji odpadów obowiązani są posiadacze odpadów, w tym także wytwórcy odpadów. Ewidencję odpadów prowadzi się za pomocą dwóch dokumentów: karty ewidencji odpadów oraz karty przekazania odpadów. Karta przekazania odpadu wypełniana jest w dwóch egzemplarzach – przez posiadacza przekazującego odpady na rzecz innego posiadacza odpadów. Posiadacz odpadów, który odpady przejmuje (np. zarządzający składowiskiem odpadów) zobowiązany jest do potwierdzenia na karcie przekazania odpadu fakt przyjęcia odpadu. Karty informacyjne służą do naliczania opłat za umieszczenie w danym roku odpadów na składowisku wnoszonych na rachunek dystrybucyjny urzędu marszałkowskiego właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. Nr 152, poz. 1737) – określa wzory formularzy do sporządzania i przekazywania zbiorczego zestawienia odpowiednich danych.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833) – określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy – pyłów zawierających azbest:

- pyły zawierające azbest chryzotyl – $1,0 \text{ mg/m}^3$,
- włókna respirabilne – $0,2 \text{ włókien w cm}^3$,
- pyły zawierające azbest krokidolit – $0,5 \text{ mg/m}^3$,
- włókna respirabilne – $0,2 \text{ włókien w cm}^3$.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986 z późn. zm.). Przepisy o przewozie drogowym materiałów niebezpiecznych

stosuje się odpowiednio do transportu odpadów niebezpiecznych spełniających określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne dla zaliczenia ich do jednej z klas towarów niebezpiecznych. Przy przewozach materiałów niebezpiecznych w kraju obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych ADR – jednolity tekst umowy ADR (Dz. U. Nr 30, poz. 287, z 1999 r.). Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy ich transporcie. Posiadacz odpadów zawierających azbest, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów, obowiązany jest do uzyskania zezwolenia na prowadzenie tej działalności. Zgodnie z ustawą o odpadach zezwolenie wydaje, w drodze decyzji starosta, właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów. Transportujący odpady niebezpieczne obowiązany jest do posiadania karty ewidencji odpadu, dokumentu obrotu odpadami niebezpiecznymi i dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych wg wymagań ADR.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie kursów dokształcających dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. Nr 236, poz. 1987 z późn. zm.). Określa szczegółowe wymagania w stosunku do podmiotów prowadzących kursy dokształcające oraz wzory zezwoleń na ich powołanie. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest obowiązany jest posiadać świadectwo ukończenia kursu dokształcającego kierowców pojazdów przewożących materiały niebezpieczne, wydane przez jednostkę upoważnioną przez marszałka województwa.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011) – określa szczegółowe warunki i tryb wydawania świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu towarów niebezpiecznych, jego wzór i sposób wypełnienia.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 161, poz. 1335) – zmienia w istotny sposób (obniża) stawki opłaty za umieszczenie odpadów zawierających azbest na składowisku. Od 1 stycznia 2003 r. są to następujące opłaty:

06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy – 40,70 zł/t

06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu – 40,70 zł/t

10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła) – 40,70 zł/t

10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych – 40,70 zł/t

15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy, wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi – 40,70 zł/t

16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest – 40,70 zł/t

16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest – 40,70 zł/t

17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest – 16,01 zł/t

17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest 16,01 zł/t.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439) – określa terminy, sposoby przedkładania wojewodzie przez organa władz samorządowych informacji o rodzaju, ilości i miejscu występowania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126) – określa zakres i formę informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz szczegółowy zakres rodzajów robót budowlanych stwarzających zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi (wyroby zawierające azbest).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. 2004 r. Nr 257, poz. 2573 z późn. zm.). Sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko wymaga transport lub unieszkodliwianie azbestu lub produktów zawierających azbest w ilości nie niższej 200 ton rocznie.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U z 2003 r. Nr 1, poz. 12). Wartość odniesienia dla azbestu (włókna na m³) wynosi uśredniona 2350 µg/m³ w ciągu godziny i 250 µg/m³ dla roku kalendarzowego.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu i sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz.U. Nr 220, poz. 1858). Przepisy rozporządzenia nie stosuje się do składowiska odpadów materiałów izolacyjnych oraz konstrukcyjnych zawierających azbest oraz składowiska odpadów obojętnych.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz.U. Nr 191, poz. 1595). W sposób nieselektywny mogą być składowane odpady: 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest, 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest. Oznacza to, że odpady obu rodzajów mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Natomiast nie wolno tych odpadów mieszać i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549). Określa m.in. wymagania dotyczące składowania dla odpadów zawierających azbest, wymienionych w katalogu odpadów oznaczonych kodami: 17 06 01* i 17 06 05*.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 Nr 71, poz. 649). Określa obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest; warunki przygotowania do transportu i transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania; wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824) Określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 109). Pracodawca, który zatrudnia lub zatrudniał osobę w warunkach narażenia zawodowego na działanie pyłów

zawierających włókna azbestu, wpisuje i aktualizuje w książeczce badań profilaktycznych tej osoby dane osobowe wraz z danymi dotyczącymi okresu zatrudnienia w warunkach narażenia na pył azbestu oraz szczegółowe parametry tego narażenia.

Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 23).

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r. Określa główne kierunki działania w okresie 30-tu lat, potrzebne środki na realizację „Programu...”, a także podaje szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest w całym kraju oraz poszczególnych województwach.

Załącznik nr 8 Składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest

(Źródło: www.bazaazbestowa.pl)

woj. dolnośląskie

1. Składowisko Odpadów Przemysłowych, Wałbrzych ul. Górnicza 1, zarządzane przez Mo-BRUK Korzenna 214, pow. nowosądecki
2. Składowisko odpadów przemysłowych w Biechowie, KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi "Głogów" Żukowice, ul. Żukowicka 1 / *na potrzeby zakładu*
3. Składowisko Dolnośląskiej Korporacji Ekologicznej w Oławie ul. Polna 1, Dolnośląska Korporacja Ekologiczna Sp. z o.o. Oława ul. 3 Maja 26

woj. podlaskie

4. Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzieloną kwaterą na odpady zawierające azbest dla miasta Łomża i gminy Miastkowo (tylko na użytek miasta Łomża i gminy Miastkowo), zarządca Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, ul. Poznańska 141 Łomża

woj. kujawsko-pomorskie

5. zakładowe składowisko odpadów przemysłowych Anwil S.A., Włocławek ul. Toruńska 2 / *na potrzeby zakładu*
6. składowisko odpadów niebezpiecznych w Małociechowie, zarządzający EKO-POL Pruszcz, ul. Dworcowa 9

woj. lubelskie

7. Składowisko odpadów niebezpiecznych Poniatowa Wieś, zarządca Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., 24-320 Poniatowa, ul. Młodzieżowa 4
8. Składowisko odpadów w Kraśniku, adres: Piaski, Zarzecze II, zarządzający Przedsiębiorstwo Usług Wodno -Budowlanych WOD-BUD Sp. z o.o., 23-200 Kraśnik Piłsudskiego 14

woj. lubuskie

9. składowisko odpadów w Chróściku, ul. Małszyńska 180 Gorzów Wlkp., zarządzane przez Zakład Utylizacji Odpadów sp. z o. o. Gorzów Wlkp. ul. Teatralna 49

woj. łódzkie

10. mokre składowisko popiołu i żużla "Bagno-Lubień" Elektrownia "Bełchatów" S.A., Kleszczów / *na potrzeby zakładu*

11. Składowisko odpadów niebezpiecznych w Jadwinówce, gm. Radomsko, zarządzający METALURGIA S. A. ul. Reymonta 62 Radomsko

woj. małopolskie

12. składowisko odpadów "za rz. Białą" w Tarnowie, Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o.-Mościcach S.A. ul. Kwiatkowskiego 8
13. składowisko komunalne w Ujkowie Starym pow. olkuski, Zakład Gospodarki Komunalnej BOLESŁAW sp. z o.o. Bolesław, ul. Osadowa

woj. mazowieckie

14. składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie, Zakład Gospodarki Mieszkaniowej ul. Traugutta 33

woj. podkarpackie

15. składowisko odpadów komunalnych w Młynach pow. jarosławski, Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie 341
16. składowisko odpadów innych niż niebezpiecznych i obojętnych Pysznica, Zakład Gospodarki Komunalnej Pysznica

woj. pomorskie

17. Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Słupsku - Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie, zarządca Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Słupsku, ul. Szczecińska 112

woj. śląskie

18. składowisko odpadów w Knurowie ul. Szybowa, zarządzane przez PPHU „KOMART” sp. z o.o., Knurów ul. Szpitalna 7
19. składowisko odpadów komunalnych w Świętochłowicach, MPGK sp. z o.o. Świętochłowice ul. Łagiewnicka 7641-608
20. składowisko odpadów niebezpiecznych i obojętnych w Dąbrowie Górniczej ul. Koksownicza 1, Zakłady Koksownicze "Przyjaźń"
21. Składowisko odpadów - na potrzeby zakładu na terenie Oczyszczalni Ścieków Huty Katowice w Dąbrowie Górniczej, zarządzający Mittal Steel Poland oddział Dąbrowa Górnicza, Al. J. Piłsudskiego 92

woj. świętokrzyskie

22. Składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest w m. Dobrów, gm. Tuczępy, zarządca Środowisko i Innowacje Sp. z o.o. Tuczępy, Dobrów 8, 28-142 Tuczępy

woj. warmińsko-mazurskie

23. Składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest w m. Półwieś gm. Zalewo, zarządca Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Ostródzie, ul. 3 Maja 8

woj. wielkopolskie

24. Składowisko odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne Pasięka gm. Trzemeszno, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe "IZOPOL"S.A. Trzemeszno ul. Gnieźnieńska 4
25. Składowisko odpadów niebezpiecznych w Koninie zarządzane przez Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o. o. ul. Sulańska 11

woj. zachodnio-pomorskie

26. składowisko odpadów w m. Dalsze 36 gm. Myślibórz, zarządzane przez EKO-MYŚL Sp. z o.o. w Myśliborzu, ul. 1-go Maja 19
27. składowisko odpadów w Sianowie (Zakład odzysku odpadów), zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. w Koszalinie, ul. Rieczna 14
28. składowisko odpadów w Marianowie ul. Jeziorna 15, zarządzane przez Przedsiębiorstwo EKOMAR Spółka z o.o.